

Een vlucht naar de toekomst

Een onderzoek naar de rol van Curaçaose vrouwen in de drugsmokkel

Simone Sassen

Bachelorthesis Culturele Antropologie

Studiejaar 2009 - 2010

Begeleidster: Karen van Riel

Studentnummer: 3250644

S.Sassen@students.uu.nl

Voorwoord

Graag wilde ik op deze manier een aantal mensen bedanken. Als eerst mijn ouders, die mijn onderzoek op Curaçao mogelijk hebben gemaakt en mij overal in gesteund hebben. Mijn zus, die mij aan alle kanten heeft geprobeerd te helpen met het leggen van contacten bij de Curaçaose politie. Ik wil Karen van Riel bedanken voor haar enthousiaste begeleiding en handige aanwijzingen zowel voor als tijdens het onderzoek. De Curaçaose stichting '*Nos Tei Pa Otro*', met in het bijzonder Mila en de andere begeleidsters, wil ik bedanken voor de ontzettende gastvrijheid en de hulp die zij mij boden zonder daar wat voor terug te verwachten. Ook wil ik opzichter Daal bedanken voor haar hulp om de interviews in Bon Futuro af te kunnen nemen. In het bijzonder wil ik mijn gastmoeder Dula bedanken. Ik ben er zeer dankbaar voor dat zij, haar moeder en haar zussen mij met open armen hebben ontvangen en mij daardoor erg welkom hebben laten voelen. Ze heeft mij alle pracht van het Curaçaose leven laten ervaren. Ik ben er van overtuigd dat mijn verblijf op Curaçao lang niet zo leuk zou zijn geweest zonder haar aanwezigheid. Ik ben verliefd geworden op het eiland en een bijzondere vriendschap rijker.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	5
<i>Onderzoeksgroep</i>	8
<i>Gehanteerde onderzoeksmethoden</i>	9
Hoofdstuk 1: <i>Theoretisch kader</i>	11
1.1 Vrouwen in de criminaliteit.....	11
1.2 Sociale Leertheorie.....	13
1.3 Sociale Controletheorie.....	14
1.4 Gelegenheidstheorie.....	16
Hoofdstuk 2: <i>Context van het onderzoek</i>	18
2.1 Drugscriminaliteit op Curaçao	18
2.2 Gender in het dagelijks leven van Curaçao.....	21
Hoofdstuk 3: <i>Rol van de Curaçaose vrouw</i>	23
3.1 De rol van de Curaçaose vrouw in het huishouden.....	23
Hoofdstuk 4: <i>Motivatie om drugs te smokkelen</i>	25
4.1 Armoede en een lage sociaaleconomische positie.....	25
4.1.1 Werkloosheid.....	27
4.1.2 Educatie.....	27
4.2 Zoeken naar een oplossing.....	28
4.2.1 Gezondheid, een boete en dwang.....	29
4.2.2 Armoede gaat hand in hand met criminaliteit.....	30
Hoofdstuk 5: <i>De drugsmokkel van Curaçao naar Nederland</i>	32
5.1 Curaçaose vrouwen en drugscriminaliteit.....	32
5.2 De ervaringen van de vrouwen in het smokkelproces.....	35
Hoofdstuk 6: <i>Conclusie</i>	41
Bibliografie.....	46
Bijlage 1: Reflectieverslag.....	51
Bijlage 2: Samenvatting.....	54

Inleiding

'Ik had het eigenlijk niet moeten doen, ik had geen drugs moeten smokkelen. Maar het kon echt niet anders. Mijn dochter raakte zwanger, ik was daar echt boos over... maar toen ze me vertelde dat het consultatiebureau haar dochttertje van haar af kon pakken als zij vonden dat de thuissituatie niet goed geregeld was... tsjah, toen moest ik een manier verzinnen om genoeg geld bij elkaar te krijgen zodat mijn dochter haar kindje niet kwijt zou raken. Daarom ben ik naar een oude vriend van mij gegaan. Hij heeft mij geholpen om 420 gram cocaïne naar Nederland te smokkelen. Toen de douane op Hato Airport mij vroeg of ik iets bijzonders aan te geven had was ik zo nerveus dat ik niet eens antwoord kon geven. Dat is wanneer ze de drugs vonden, en nu zit ik hier. Ik moet nog negen maanden...' Daniela van 44 jaar oud, een gedetineerde in Bon Futuro

Curaçao heeft een geografisch gunstige ligging ten opzichte van cocaïne producerende landen zoals Colombia en transporterende landen zoals Venezuela. Hierdoor en door de relatief makkelijke doorgang naar Europa via Hato Aeropuerto heeft Curaçao zich ontpopt tot paradijs voor grote drugsbendes. Het eiland wordt al jaren geteisterd door de criminaliteit, zoals onder andere liquidaties, die deze drugsbendes met zich meebrengen en dit geeft de bevolking een onveilig gevoel (van den Heuvel, 2002). Toch kiezen velen voor deelname aan de drugshandel. Door de falende economie en de slechte sociaaleconomische positie waarin veel mensen zich bevinden en leven veel mensen onder de armoedegrens. Dit soort zaken creëren situaties waarin mensen moeten kiezen tussen de wetten van het eiland en overleven.

Op Curaçao zijn in het merendeel van de gevallen vrouwen de spil van het huishouden. Zij dragen de zorg voor de kinderen en vaak ook voor hun eventuele partner. Deze laatste speelt vaak geen rol in het leven van de vrouwen en kinderen met het gevolg dat er veel alleenstaande moeders zijn. Doordat deze vrouwen vaak zelf voor hun kinderen moeten zorgen en niemand dit van hun kan overnemen, hebben deze vrouwen vaak geen werk. Dit komt ook doordat het op Curaçao erg moeilijk is om werk te krijgen, vooral als je een bepaalde leeftijd hebt bereikt, en omdat veel van deze vrouwen geen opleiding hebben voltooid door geldgebrek en/of een tienerzwangerschap.

Omdat de overheid de vrouwen niet steunt voelen zij zich vaak gedwongen om op een andere manier aan genoeg geld te komen om hun dagelijkse behoeften, zoals elektriciteit, water, kleren en eten te betalen. Dit is dan ook de reden dat sommige vrouwen ervoor kiezen om voor het smokkelen van cocaïne.

Er is door de jaren heen tamelijk veel onderzoek gedaan naar de drugsmokkel door mannen. Over vrouwen is in verhouding tot de bekende informatie over de mannen nog niet veel bekend, omdat deze groep nog nauwelijks onderzocht is. Maar wat veel mensen zal verbazen is dat de vrouwen vaak een grote rol spelen zowel in de voorbereidingen van de drugshandel als in het drugsmokkelproces zelf. Mocht deze groep dan toch onderzocht zijn, dan is het vooral op een statistische basis en gericht op de delicten zelf. Hier wordt vaak advies en antwoord gevraagd aan de deskundigen op het desbetreffende gebied. Het doel van mijn onderzoek was echter om niet alleen het smokkelproces en de deelname van de Curaçaose vrouw hieraan weer te geven, maar ook een focus te leggen op het 'waarom'. Naar mijn mening is er te weinig onderzoek gedaan naar de vraag waarom deze vrouwen voor deze manier van leven hebben gekozen. Ik heb geprobeerd om deze vrouwen een stem te geven door middel van diepte-interviews waarin zij mij over hun situatie vertelden. Op deze manier zijn hun werkelijke motivatieredenen duidelijk geworden en ik hoop dat personen na het lezen van mijn scriptie begrip hebben gekregen voor de situatie waarin deze vrouwen zich bevinden en dat zij wat aan de situatie waarin die vrouwen verkeren willen veranderen. Daarom heb ik de volgende centrale vraagstelling gehanteerd tijdens mijn onderzoek:

Wat is de rol van Curaçaose vrouwen in het smokkelproces van harddrugs van Curaçao naar Nederland en welke motivatie hebben deze vrouwen om deel te nemen aan dit proces?

Om deze centrale vraagstelling te kunnen beantwoorden heb ik in mijn scriptie in zes hoofdstukken ingedeeld. In hoofdstuk één, het theoretisch kader, begin ik met het bespreken van het algemene verschijnsel van vrouwen in de criminaliteit. Vervolgens behandel ik de Sociale Leertheorie van Burgess en Akers (1996) welke kortweg inhoudt dat

criminaliteit is aangeleerd door bepaalde zaken in de omgeving van de desbetreffende persoon. De directe omgeving, de buurt of familie en vrienden, van de vrouwen speelt hierbij dan ook een grote rol. Zoals ik later zal bespreken kennen veel van de door mij geïnterviewde vrouwen de drugsdealer waarvoor ze gaan smokkelen persoonlijk. Hierna zal ik de Sociale Controletheorie van Hirschi (1969) bespreken. Deze theorie stelt dat mensen van origine slecht zijn, maar aan de hand van sociale bindingen geen deviant gedrag vertonen. Zijn deze sociale bindingen niet aanwezig, dan zullen ze wel crimineel gedrag gaan vertonen. Bij veel van deze vrouwen zijn niet alle sociale bindingen die ik gaandeweg zal toelichten aanwezig en dat is mede een verklarende oorzaak van de beslissing die ze nemen om drugs te smokkelen. Deze twee theorieën ogenschijnlijk conflicterend. Dit is echter niet het geval wanneer men zich in deze casus verdiept. Dit zal dan ook na het lezen van in de empirische hoofdstukken waarin ik de theorieën heb toegepast duidelijker worden. Een derde theorie die de bovenstaande theorieën aanvult is de gelegenheidstheorie van Clarke (1992), welke inhoudt dat er door middel van een aantal elementen een bepaalde gelegenheid wordt gecreëerd die door personen die hiervoor openstaan wordt aangegrepen om een illegale activiteit te plegen. Door de kleine pakkans en het door de omgeving overvloedige blootstaan aan het drugswereldje wordt voor de vrouwen gelegenheid geschept om drugs te smokkelen.

Na het theoretisch kader behandel ik in hoofdstuk twee de contextuele informatie. Ik behandel dan het algemene verschijnsel van de drugscriminaliteit op Curaçao waarbij ik onder andere met statistieken een duidelijk beeld van de huidige situatie met betrekking tot de drugscriminaliteit op Curaçao probeer te schetsen. Vervolgens leg ik het concept '*gender*' uit en pas het toe op de huidige situatie van. In het hoofdstuk drie, het eerste empirische hoofdstuk, bespreek ik de hedendaagse rol van de Curaçaose vrouw in het dagelijks leven. Door middel van de deelvraag 'Wat is de rol van de Curaçaose vrouwen in het dagelijks leven?' probeer ik de huidige situatie toe te lichten. In het tweede empirische hoofdstuk, hoofdstuk vier, bespreek ik de motivatie van de door mij geïnterviewde vrouwen om de beslissing te nemen om drugs te gaan smokkelen. Dit doe ik door het toelichten van de lage sociaaleconomische situatie die deze vrouwen hebben en de problemen die ze hierbij tegen komen. Ook bespreek ik hoe ze naar een oplossing zoeken. De deelvraag die ik hierbij als

leidraad gebruik is 'Welke factoren nemen de Curaçaose vrouwen in acht om de keuze te maken om drugs te gaan smokkelen?'. Hierna, in het derde empirische hoofdstuk, licht ik de drugssmokkel van Curaçao naar Nederland toe. Ik gebruik hierbij gegevens over de Curaçaose vrouwen in de drugscriminaliteit en bespreek de ervaringen van de door mij geïnterviewde vrouwen in het drugssmokkelproces. Ik sluit deze scriptie af met een conclusie die de centrale vraag beantwoordt gevolgd door een reflectieverslag en een samenvatting in de bijlage. Hieronder zal ik beginnen met mijn onderzoeksgroep en de door mij gehanteerde onderzoeksmethoden nader toe te lichten.

Onderzoeksgroep

Om mijn centrale vraagstelling en deelvragen zo volledig mogelijk te kunnen beantwoorden heb ik mijn onderzoek gericht op Afro-Curaçaose vrouwen die cocaïne naar Nederland hebben gesmokkeld. Deze vrouwen waren merendeels geboren en opgegroeid zijn op Curaçao, maar de leeftijd speelde voor mij geen rol. Ik wilde juist zoveel mogelijk variërende leeftijden zodat mijn resultaten niet alleen voor bepaalde leeftijdscategorieën gelden, maar ook kunnen gelden voor andere vrouwen van Afro-Curaçaose afkomst die cocaïne hebben gesmokkeld.

Ik probeerde zoveel mogelijk vrouwen buiten de gevangenis te interviewen. Dit bleek nog erg lastig, omdat vrouwen er over het algemeen niet zo veel over praten en hun vriendinnen en familie er bijvoorbeeld soms ook niets van af weten. Het bleek iets makkelijker als ik via een ander persoon bij een van deze vrouwen terechtkwam, oftewel gebruik maakte van het zogenaamde sneeuwbaaleffect. Op deze manier had ik al een bepaalde hoeveelheid vertrouwen verkregen en wanneer ik de vrouwen daadwerkelijk ontmoette stelden ze zich al snel open op. Ik heb uiteindelijk vijf van deze vrouwen kunnen interviewen. Hun leeftijden varieerde van 27 jaar tot en met 61 jaar oud.

Hiernaast had ik ook contacten gelegd met de gevangenis Bon Futuro om daar nog een aantal diepte-interviews met vrouwelijke gedetineerden te houden. Deze vrouwen hadden straffen opgelegd gekregen omdat ze gepakt waren op het vliegveld Hato Airport voor het smokkelen van cocaïne. In totaal heb ik hier elf vrouwen kunnen interviewen met

de leeftijden variërend van 24 jaar tot en met 59 jaar oud.

Om de anonimiteit van mijn onderzoeksgroep te kunnen waarborgen heb ik in deze scriptie de namen gefingeerd. Ik heb met hen in het privé gesproken en de informatie verkregen vanuit deze gesprekken is dan ook uitsluitend voor dit onderzoek bedoeld.

Gehanteerde onderzoeksmethoden

De methode waarop ik mijn onderzoek heb gebaseerd is het zogenaamde Participerend Observerend onderzoek. Dit houdt in dat ik als onderzoeker een relatief lange en veelzijdige relatie met een gemeenschap tot stand heb gebracht en deze in een natuurlijke setting heb onderhouden. Mijn voornamelijke doel van deze relatie was om wetenschappelijke kennis over de Curaçaose gemeenschap, met een focus op Curaçaose vrouwen, te vergaren (Boeije, 2006: 55).

Tijdens het onderzoek was het vrij lastig om te participeren, aangezien het onderwerp een illegale activiteit betrof en de mensen die hiermee te maken hebben redelijk wantrouwig waren. Ik heb dus niet geparticipeerd in het smokkelproces. Mijn participerende deel lag meer in het dagelijks leven van de Curaçaose vrouwen die tot mijn onderzoeksgroep behoorden. Dit deed ik door middel van het helpen in het huishouden en het maken van kleine uitstapjes met de vrouwen waardoor ik op een meer informele manier met deze vrouwen kon converseren. Ook probeerde ik zoveel mogelijk typisch Curaçaose activiteiten te doen, voor zover deze er zijn. Ik heb bijvoorbeeld een dag in een snek¹ gewerkt, samen met twee vrouwen waarvan een tot mijn onderzoeksgroep behoorde, op groot vliegertoernooi. Ook heb ik bij de Seu verkiezing gewerkt, een Curaçaos klederdrachtfeest, waarbij ik veel met toeschouwende vrouwen heb gesproken. De bedoeling hiervan was dat ik deelnam aan typisch Curaçaose activiteiten en hierbij de enige blanke Nederlander was. Ik verwachtte op deze manier de beste resultaten te verkrijgen doordat ik dan sneller als één van hen beschouwd zou worden en minder als een buitenstaander zou worden gezien. Ik heb namelijk gemerkt dat als je je best doet om de taal te spreken en de cultuur te begrijpen, je minder met de nek aangekeken wordt. Ik dacht niet dat

¹ Een soort snackbar waar ze patat met vlees zoals karbonade, gefrituurde kip en worstjes verkopen

mij dit zou lukken als ik met nog een blanke Nederlander aanwezig zou zijn.

De technieken die ik voor mijn onderzoek heb gebruikt zijn vooraf vooral literatuurstudie en tijdens het veldwerk vooral het houden van informele gesprekken en diepte-interviews. Op Curaçao heb ik gesprekken gehad met werknemers en cliënten van *'Nos Tei Pa Otro'*, een verslavingszorg en opvang voor verslaafde vrouwen. Verder heb ik diepte-interviews gehouden met vrouwelijke gedetineerden in de gevangenis Bon Futuro en informele gesprekken en diepte-interviews met mijn informanten buiten de gevangenis. Ook heb ik gesprekken gehad met een rechercheur en de Officier van Justitie. Van de laatste kreeg ik statistische informatie zoals douanecijfers, met betrekking tot de drugsmokkel, van Hato Airport.

De diepte-interviews heb ik voorbereid door topiclijsten te maken. Op deze manier bleven de interviews semi-gestructureerd en behielden ze het informele karakter waar ik naar op zoek was. Door het hanteren van deze topiclijsten kon ik bij het uitwerken en analyseren van de interviews makkelijk verbanden leggen en vergelijkingen maken (Boeije, 2006).

Theoretisch kader

1.1 Vrouwen in de criminaliteit

Hoe komt het dat veel minder vrouwen zich bezig houden met criminaliteit dan mannen? Volgens menig onderzoeker komt dit door dat vrouwen voornamelijk crimineel gedrag vertonen als reactie op gebrek aan bepaalde middelen (Campbell, Muncer en Bibel, 2001; Hunnicutt en Broidy, 2004). In hedendaagse emanciperende samenlevingen worden vrouwen geacht onafhankelijk te zijn en volledig te participeren in de economie en andere aspecten van het dagelijks leven die voorheen nog vooral door mannen werden gedomineerd. Deze verwachtingen gaan niet samen met de kansen en sociaal structurele middelen waar deze vrouwen toegang toe hebben (Hunnicutt en Broidy, 2004). Er wordt in de literatuur gesproken over het fenomeen *'feminization of poverty'*. Dit houdt in dat de snelst groeiende populatie die vandaag de dag te maken heeft met armoede voornamelijk bestaat uit vrouwen en kinderen. De toenemende armoede van vrouwen wordt mede veroorzaakt door factoren zoals de toenemende echtscheidingen, de snelle ontwikkeling van huishoudens met een vrouw aan het hoofd, gescheiden rolverdeling met betrekking tot werk welke de vrouw blijft discrimineren, het tekort aan adequate zorg voor kinderen en een maatschappelijk systeem welke de ontvangers onder de armoedegrens houdt (Maher, 1997: 86). De vrouwen die in deze positie verkeren moeten op een alternatieve manier proberen hun geld bijeen te krijgen.

Campbell, Muncer en Bibel (2001) zijn van mening dat deze vrouwen twee manieren hebben om de benodigde middelen te verkrijgen, namelijk door zich aan een man te binden die hen deze mogelijkheid biedt of door middel van hun eigen onafhankelijke poging. Zij hebben vernomen dat in sommige culturen, zoals de Curaçaose cultuur, de man alleen op sporadische basis de vrouw ondersteunt in het verkrijgen van deze middelen. Doordat het bijna onmogelijk is voor deze groep om naast het opvoeden en verzorgen van een of meer kinderen ook nog een baan te onderhouden, moeten veel van deze vrouwen leven van een uitkering. Deze uitkering is niet voldoende waardoor deze groep vrouwen vaak in armoede leeft. Deze manier van leven zorgt er voor dat sommige van deze vrouwen de keuze maken om deel te nemen aan criminele activiteiten om op deze manier toch voldoende geld te

verkrijgen (Campbell, Muncer en Bibel, 2001). Vrouwen die in armoede leven zullen volgens Holtfreger, Reisig en Morash (2004: 188-189) vooral criminaliteit plegen wanneer ze geen hulp van de regering krijgen in de vorm van bijvoorbeeld gesubsidieerde woningen en trainingen voor banen die de kwaliteit van hun leven verbeteren. Het is dan ook niet verassend dat vrouwen zich bezig houden met criminaliteit met betrekking tot materialen en eigendommen en de wat meer traditionele vormen van vrouwelijke criminaliteit zoals diefstal en prostitutie. Ze houden zich niet zozeer bezig met gewelddadige vormen van criminaliteit, zoals mannen dat vaker doen (Campbell, Muncer en Bibel, 2001; Chesney-Lind, 1986). Onderzoek heeft deze relatie tussen de feminisatie van armoede en de eigendommen gerelateerde criminaliteit bevestigd (Beirne & Messerschmidt, 2006: 74).

Volgens Campbell, Muncer en Bibel is de typische vrouwelijke delinquent te omschrijven als arm, niet goed opgeleid, lid van een minderheid en afhankelijk van gelimiteerde middelen om zichzelf en eventueel haar kinderen te ondersteunen. Het verschil tussen criminaliteit door vrouwen en criminaliteit door mannen is dat vrouwen minder geneigd zijn om risico's te nemen en vandaar ook voornamelijk minder gewelddadige criminaliteit plegen. Zij merken op dat er de laatste jaren van hun onderzoek een stijgende lijn is in drugsgerelateerde criminaliteit gepleegd door vrouwen en dat deze delicten grotendeels klein van omvang zijn maar wel op een frequente basis voorkomen (Campbell, Muncer en Bibel, 2001).

Naast de 'typische vrouwelijke delinquent' en criminele activiteiten die veelvuldig door vrouwen worden gepleegd is er ook een sterke link tussen vrouwelijke functies in het dagelijks leven en de functies die ze betreden in de criminele wereld. Beirne en Messerschmidt (2006) merken op dat vrouwen in het dagelijks leven grotendeels afwezig zijn bij de grote beroepen. Soms bekleden ze hoge functies in bijvoorbeeld het management, maar in het merendeel van de gevallen bekleden ze functies die minder hoog zijn dan die van de mannen. Veel van deze functies met weinig verantwoordelijkheden leiden niet tot posities waarin deze vrouwen belangrijke beslissingen kunnen maken. De vrouwen worden hierdoor geweerd van machtige posities die de mannen juist wel bekleden. Dit is ook waarneembaar in bijvoorbeeld grote misdaad syndicaten zoals zulke die ook in de drugswereld aanwezig zijn. Hier bekleden de vrouwen, als ze al aanwezig zijn, lage functies.

Deze syndicaten worden gedomineerd door mannen. Dit komt volgens Steffensmeijer (1983) door homosociale reproductie, wat inhoudt dat machtige functies vaak worden opgevuld door personen zoals de voorganger; 'sex-typing', vrouwen en criminele activiteiten worden gestereotypeerd wat de vrouwen effectief discrimineert; en is een sterke leider een vereiste, iets wat een vrouw vaak niet geacht wordt te zijn (Beirne & Messerschmidt, 2006: 74-77). Dit betekent niet dat geen enkele vrouw een hoge functie in de criminaliteit bekleedt, maar verklaart wel dat een vrouw met een hoge functie een uitzondering is.

Nu zal ik aan de hand van drie criminologische theorieën uiteenzetten wat de redenen kan zijn voor personen om de criminaliteit in te gaan. Ik begin met de Sociale Leertheorie en Sociale Controletheorie. Hierna behandel ik de gelegenheidstheorie. Deze drie theorieën verklaren duidelijk de redenen waarom een persoon zich inlaat met criminele activiteiten. De theorieën richten zich alle drie op een verschillend aspect van deze motivatie, waardoor het antwoord zo verklarend mogelijk is.

1.2 De Sociale Leertheorie

Veel personen gaan de criminaliteit in doordat ze overal om zich heen zien dat anderen hier ook mee bezig zijn en hier dus een voorbeeld aan nemen. Een theorie die hier goed op aansluit is de Sociale Leertheorie van Robert Burgess en Ronald Akers (1966) die van mening zijn dat er in de criminologie te veel aandacht werd geschonken aan genetische verklaringen van sociaal gedrag. Zij voegden deze verklaringen dan ook samen met de structurele verklaringen. Deze theorie stelt dat sociaal gedrag niet alleen bepaald wordt door de persoonlijkheid van de persoon in kwestie, noch alleen door sociologische factoren en factoren uit de omgeving. Volgens de Sociale Leertheorie is het echter een cognitief proces waarin de persoonlijkheid en de omgeving de hoofdrol spelen in een voortdurend proces van reciprocale interactie (Akers & Jensen, 2003; Beirne & Messerschmidt, 2006).

Burgess en Akers zijn van mening dat crimineel gedrag is aangeleerd in onder andere de volgende fases: allereerst door middel van directe confrontatie met criminaliteit en/of door het imiteren van anderen; ten tweede door

de omgang met personen die positief tegenover criminaliteit staan; en ten derde door de 'intieme' omgang met personen die zelf in de criminaliteit zitten, zoals vrienden of familie (Akers & Jensen, 2003; Beirne & Messerschmidt, 2006).

Het uitgangspunt van de Sociale Leertheorie is dat bepaald gedrag wordt geleerd. Reacties uit de omgeving zijn hier van zeer groot belang. Er kan dan ook gesproken worden over de "foute vrienden theorie". Of iemand crimineel gedrag gaat vertonen is afhankelijk van criminele vrienden en de waarde die je daaraan hecht. Als je in een vriendengroep zit met mensen die crimineel gedrag vertronen, is de kans groot dat je dit zelf ook gaat doen. Tenminste, als je waarde hecht aan de vrienden. Deze theorie draait dus niet om de persoonlijkheidskenmerken van plegers van criminaliteit. Verder zijn ook de waarden en normen binnen de samenleving van belang. Verondersteld wordt dat delinquenten 'normale' personen zijn. Volgens normale socialisatie- en aanpassingsmechanismen ontwikkelen ze een criminele leefstijl. Bij deze theorie ligt er dus een sterke nadruk op de socialisatie- en leerprocessen van personen door de tijd heen. Hoe meer een persoon contact heeft met groepen met deviante normen of waarden, hoe meer dit gedrag gekopieerd zal worden (Akers & Jensen, 2003; Beirne & Messerschmidt, 2006).

Hieronder zal ik de volgende op de casus van de drugsmokkelende vrouwen toepasbare theorie toe lichten.

1.3 Sociale Controletheorie

De sociale controletheorie, oftewel de sociale bindingen theorie, van Travis Hirschi (1969) stelt dat het ontbreken van sociale bindingen de belangrijkste oorzaak van het plegen van criminaliteit is. Volgens Hirschi zal een persoon waarop geen vorm van sociale controle wordt toegepast zich sneller crimineel gedragen. Hier moet men kijken naar welke sociale bindingen personen weerhouden van het plegen van criminaliteit in plaats van naar factoren die personen criminaliteit laten plegen. Hij is van mening dat personen antisociale neigingen bezitten, maar dat deze neigingen door middel van vormen van sociale controle in toom worden gehouden (Hirschi, 2004; Beirne & Messerschmidt, 2006).

In de sociale bindingen theorie stelt Hirschi vier sociale bindingen vast die, als ze

sterk genoeg zijn, de persoon van delinquent gedrag zullen weerhouden. Ze doen op die manier dienst als remmende factoren. De eerste sociale binding is de *'attachment'*, de emotionele hechting met de ouders en vrienden. De tweede sociale binding is de *'commitment'*, wat staat voor de toewijding aan conventionele doelen zoals educatie en het hebben van werk. De derde sociale binding is de *'involvement'*, welke zich richt op de betrokkenheid bij alledaagse activiteiten; en de laatste is *'beliefs'*, welke de maatstaf aangeeft voor de mate van respect en het geloof in de geldigheid van bepaalde gedragsregels die hij/zij tegenkomt (Hirschi, 2004; Beirne & Messerschmidt, 2006; Nakhaie, Silverman & LaGrange, 2000). De bindingen met de zogenaamde *peers*, oftewel de gelijken van de desbetreffende persoon, blijken volgens gedane onderzoeken een goede indicatie van de mate van sociale controle aan te geven (Nakhaie, Silverman & LaGrange, 2000). Wordt er op alle dimensies laag gescoord, dan acht Hirschi de kans op delinquentie groot. Dit komt doordat de persoon in kwestie meer te verliezen heeft wanneer deze vier punten sterk aanwezig zijn. De persoon maakt dus een rationele overweging, een soort kosten-baten analyse wanneer hij of zij besluit om eventueel criminaliteit te gaan plegen. Wat Hirschi ook als heel belangrijk acht, is het gezin. Hij stelt dat personen waarvan de moeder veel van huis is en waar geen vaderfiguur aanwezig is een grotere neiging tot crimineel gedrag hebben (Beirne & Messerschmidt, 2006; Nakhaie, Silverman & LaGrange, 2000).

Volgens Hirschi en Gottfredson (1993) moet er voor het daadwerkelijk plegen van criminaliteit een mate van opportuniteit aanwezig zijn wat als een zogenaamde *trigger* kan werken voor crimineel gedrag. Hierbij merken ze op dat er voor criminaliteit met betrekking tot eigendommen en/of goederen altijd een bepaalde mate van gelegenheid is. Deze mening is een parallel van de gelegenheidstheorie die ik hierna zal bespreken. Een persoon met een lage mate van zelf controle zal dus vaak geconfronteerd worden met een dergelijke situatie en kan hier dus op reageren door middel van crimineel gedrag (Hirschi, 2004; Hirschi & Gottfredson, 1993; Nakhaie, Silverman & LaGrange, 2000).

De volgende en laatste theorie die voor het verklaren van het criminele gedrag door de drugsmokkelende vrouwen van belang is, betreft de gelegenheidstheorie die ik hieronder zal behandelen. Het verschil tussen de vorige twee theorieën en de gelegenheidstheorie is dat het bij de eerste twee theorieën meer om de sociale aspecten

draait. Bij de gelegenheidstheorie speelt het beleid en veranderingen die hierbij aangebracht moeten worden echter een grotere rol om veranderingen in criminele gedragingen aan te brengen.

1.4 De gelegenheidstheorie

In de jaren 70 van de twintigste eeuw gingen beleidsmakers en criminologen in toenemende mate twijfelen aan de effectiviteit van de traditionele interventiestrategieën. Ten gevolge hiervan heerste er een *'nothing works'* gedachte. De opkomst van de gelegenheidstheorie is onlosmakelijk verbonden met deze gedachte (Lissenberg, van Ruller & van Swaaningen, 2001: 160-164). De grondlegger van deze theorie is de criminoloog Ronald Clarke. De gelegenheidstheorie is een benadering die crimineel gedrag uitlegt als een functie van de karakteristieken van situaties die de gelegenheid bieden, voor wie zich geroepen voelt deze kans aan te grijpen, om van een illegale handeling te profiteren. De kern van deze theoretische benadering is dat criminaliteit voorkomt wanneer drie elementen gecombineerd aanwezig zijn. Het eerste element is een specifieke situatie, wat ook een specifieke tijd en locatie inhoudt; het tweede element is een doel; en het derde element is de afwezigheid van effectieve *'bewaking'*. Deze drie elementen gecombineerd creëert een gelegenheid voor succesvolle criminaliteit (Clarke, 1992; McLaughlin & Muncie 2001). Bottems en Wiles (1997) merken het belang van een zogenaamde *'target attractiveness'* op. Dit houdt in dat er bijvoorbeeld sprake is van financiële waarde van het doel, maar ook dat het makkelijk te verkopen is en makkelijk getransporteerd kan worden. Hiernaast is ook de toegankelijkheid van belang. Dit refereert naar de fysieke kwaliteit van de situatie zoals de zichtbaarheid, gemakkelijke toegang en afwezigheid van observatie bij de desbetreffende locatie (Bottems & Wiles, 1997; McLaughlin & Muncie 2001).

Om dit tegen te gaan heeft het volgens Frank Bovenkerk geen nut om de personen die tot deze categorie behoren zwaar te straffen, maar moet de gecreëerde gelegenheid beperkt worden en om dat te ondersteunen moet ook de toezicht worden opgevoerd (Bovenkerk, 2005). Ook criminoloog Ray Jeffery (1977) deelt deze mening. Hij richt zich

echter meer op de planologische preventie van criminaliteit. Hij pleit ondermeer voor het vergroten van de mogelijkheden tot adequaat toezicht. Hierbij pleit hij voor meer aanwezigheid van mensen op straat, oftewel 'sociale ogen' en een grotere zichtbaarheid van potentiële doelwitten. Wat hij hierbij van belang acht is het verhogen van informele, territoriale sociale controle door middel van een correct ontwerp van de gebouwde omgeving. Volgens hem zou hiervan een positieve invloed uit kunnen gaan op de sociale interactie tussen de buurtbewoners en op de sociale cohesie van buurten (Jeffery, 1977; McLaughlin & Muncie 2001).

Op het eerste gezicht botsen de Sociale Leertheorie en de Sociale Controle theorie met elkaar. Deze theorieën worden in de criminologische werken los van elkaar gebruikt en worden geacht elkaar tegen te spreken. Mijns inziens kunnen deze theorieën elkaar echter in deze casus ook aanvullen. De gelegenheidstheorie sluit zich hier prima bij aan. In het vervolg van deze thesis zal deze conversie begrijpelijk worden door middel van de toepassing van deze drie theorieën op de situatie van mijn onderzoeksgroep. Voordat ik deze theorieën toepas, begin ik met een contextueel hoofdstuk. Hierin licht ik de situatie omtrent de drugscriminaliteit op Curaçao toe en bespreek ik het '*gender*' concept van deze samenleving.

Context van het onderzoek

2.1 Drugscriminaliteit op Curaçao

Curaçao kreeg vanaf 1999 te maken met een steeds groter wordende stroom drugkoeriers, voornamelijk cocaïnesmokkelaars, op passagiersvluchten van Hato Airport naar luchthaven Schiphol. De manier van het vervoeren van de drugs betrof zowel het ‘proppen’ als het slikken van de bolletjes cocaïne. De hoeveelheid drugs varieerde van 800 gram tot drie kilo cocaïne die in hun lichaam of bagage verstopt zat. In het jaar 2003 waren er al tot de vijftig smokkelaars per vlucht geteld door de autoriteiten. Deze drugseconomie ging gepaard met een stijging van het aantal dodelijke geweldsdelicten (WODC, 2009).

Het gevolg is dat de drugscriminaliteit vandaag de dag de meest voorkomende vorm van criminaliteit is op Curaçao. Cocaïne is dan ook prominent aanwezig binnen de Antilliaanse gemeenschap. Door medewerkers van verslavingszorg op Curaçao wordt geschat dat zo’n 75% van de Antilliaanse jongeren op een of andere manier met verdovende middelen zoals cocaïne in aanraking komt. Dit kan door eigen gebruik, door familie die dealt, door de bereiding van de bolletjes in hun woning, of door het om hun heen te zien. Deze schatting is gebaseerd op de praktijkervaring van deze medewerkers (Bos, 2008). Ook wordt volgens Bovenkerk het smokkelen van drugs niet als crimineel wordt gezien in de Antilliaanse gemeenschap (Clement, 2008).

Sinds de invoering van de 100% controles in 2002, ondersteund door de invoering van de bodyscan in 2003, was er op Hato Airport in eerste instantie een daling van het aantal drugsmokkelincidenten waarneembaar (van den Heuvel, 2002; WODC, 2009). Maar de drugsbendes zijn flexibel, ze maken nu gebruik van andere methoden om te smokkelen, zoals via de havens van Curaçao of andere luchthavens. Hier komt bij dat de organisatie van de drugscriminaliteit steeds beter wordt geregeld. De drugskoeriers, ookwel *mulas* oftewel muilezels, worden steeds creatiever om de controles te omzeilen. Dit doen ze bijvoorbeeld door de bolletjes pas in het vliegtuig te slikken, onder een deken, of door middel van het achterlaten van bagage in het vliegtuig zodat de smokkelaar die kan meenemen. (van den Heuvel, 2002; WODC, 2009).

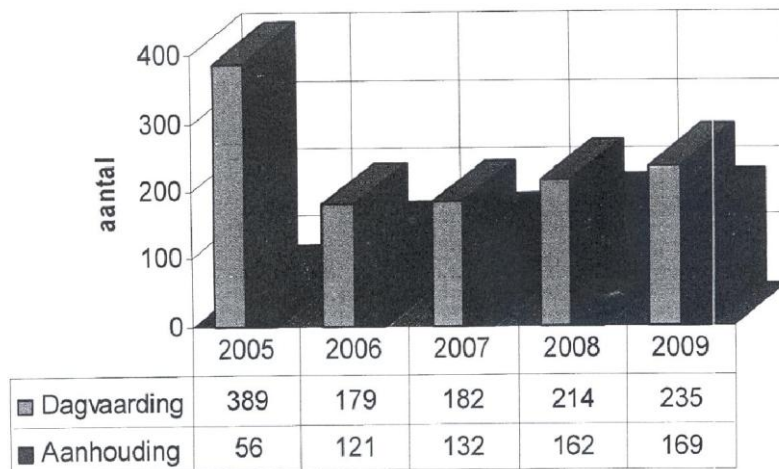
In 2002 schatte het Nederlandse Ministerie van Justitie dat er iedere maand rond de

duizend drugsmokkelaars van Curaçao naar Nederland vlogen. Slecht een heel klein deel van deze smokkelaars worden onderschept en terug naar huis gestuurd. Dit komt door het gebrek aan capaciteit om dit grote aantal mensen aan te houden en juridisch te vervolgen. Daarom pakken ze elke keer de cocaïne van de koeriers af en weren ze hen op de vluchten naar Nederland. Deze aanpak is bedacht om het moeilijker te maken voor de drugshandelaars. Het gewenste gevolg hierbij is dat de Nederlandse Antillen oninteressant worden voor de drugsbendes (van den Heuvel, 2002).

Toen deze aanpak ook niet mocht baten, is er een andere aanpak ingevoerd. Vanaf juli 2005 begon de Curaçaose overheid met het inhouden van paspoorten voor een periode van twee jaar. Dit belette de drugsmokkelaars om binnen deze periode het land uit te gaan. In november 2008 is dit omgezet naar een reisverbod, welke inhield dat een persoon die eerder gepakt is voor drugsmokkel nog wel binnen de Nederlandse Antillen mocht reizen, maar niet hier buiten. Dit is later afgeschaft door de Hoge Raad omdat het de vrijheid van ruimte zou beperken wat in tegenspraak is met bepaalde rechten. De officier van Justitie van Curaçao vertelde dat vandaag de dag de volgende regel geldt: als een persoon betrapt wordt op het smokkelen van cocaïne wordt er beneden de 2.5 kilo geen gevangenisstraf opgelegd maar alleen een dagvaarding uitgereikt, indien het de eerste maal smokkelen betreft. Wanneer er deze eerste keer meer dan 2.5 kilo cocaïne gesmokkeld wordt volgt er wel een gevangenisstraf. Wanneer een persoon voor de tweede keer of meer betrapt wordt op smokkelen volgt er altijd een gevangenisstraf (van Veen-Jonkhout, Officier van Justitie te Curaçao).

Statistieken laten zien dat er in het jaar 2009 in totaal rond de 410 personen zijn betrapt op het smokkelen van drugs. Hierbij zijn er 235 dagvaardingen uitgereikt en 169 aanhoudingen gedaan, zoals ook te zien is in het figuur op de volgende pagina.

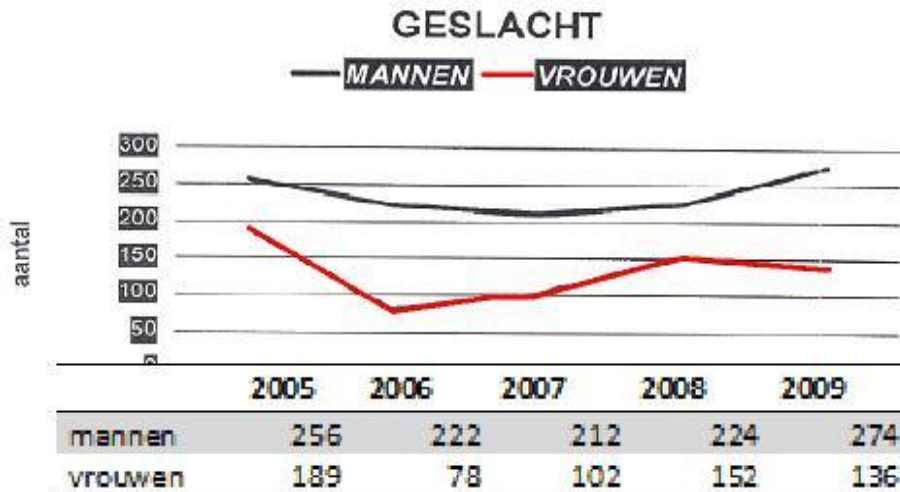
Dagvaardingen - Aanhoudingen

Figuur 1: Bron: Douane Nederlandse Antillen / Post Inlichting en Opsporing Douane 2010

Het bovenstaande figuur laat zien dat er in het jaar 2009 waren er in totaal 235 zaken waren waarbij er minder dan 2.5 kilo drugs werd gesmokkeld voor de eerste keer en 169 zaken waarbij er óf meer dan 2.5 kilo werd gesmokkeld óf de persoon een recidivist was. Van deze personen waren er 381 met een Nederlandse nationaliteit, waarvan er 317 op Curaçao geboren zijn. In 342 van de gevallen was Nederland de eindbestemming van de drugskoeriers (Douane Nederlandse Antillen / Post Inlichting en Opsporing Douane 2010).

Van de in totaal 410 betrapte drugskoeriers in 2009 waren er 274 van het mannelijke geslacht en 136 van het vrouwelijke geslacht. Deze cijfers zijn in de loop van het jaar 2005 tot en met het jaar 2009 gefluctueerd zoals in het figuur op de volgende pagina waar te nemen is.

Figuur 2: Bron: Douane Nederlandse Antillen / Post Inlichting en Opsporing Douane 2010

2.2 Gender in het dagelijks leven van Curaçao

In Latijns- Amerika en het Caribische gebied is er in de huidige samenleving nog steeds sprake van een mate van ongelijkheid op basis van geslacht. In Latijns-Amerika wordt dit vertaald in het ‘*machismo*’ en ‘*marianismo*’ concept wat in deze culturen volgens Sheana Salyers Bull (1998) een traditionele rol speelt. Zij definieert machismo als een concept waarbij de man een autoritaire rol binnen het gezinsleven speelt, agressief is, zich promiscueus gedraagt en tegelijkertijd erg beschermend is tegenover zijn vrouw en kinderen. Hier tegenover staat het marianismo, wat verwijst naar een situatie waarbij de maagdelijkheid van de vrouw in een hoog vaandel staat, de vrouw lijdzaam moet kunnen zijn ten opzichte van haar partner en bereidwillig zijn om haar man te bedienen. Eer en schaamte spelen bij het machismo en marianismo een grote rol. Deze twee concepten zijn dus gender specifiek. Een voorbeeld van een echte ‘macho’ is een man die alle doorslaggevende beslissingen voor zijn gezin maakt en getrouwd is maar er naast deze relatie nog een affaire, met een of meer andere vrouwen, op na houdt. Dit machismo concept is ook van toepassing op het Caribische gebied (Bull, 1998).

Volgens de antropologe Janine Janssen kenmerken veel Spaanstalige gebieden in Latijns-Amerika zich door patriarchale samenlevingsverbanden, waarin de man als vader het

hoofd van het gezin is. In het Caribische gebied is er wel sprake van het machismo maar geen sprake van het marianismo doordat vaker het matrifocale systeem wordt aangetroffen. Zowel het patriarchale als het matrifocale systeem hebben macho's voortgebracht. Zij vindt echter dat de definitie van het machismo concept niet zo makkelijk vastgesteld kan worden omdat dit volgens haar vaak tot eenduidigheid leidt. Vaak worden te negatieve associaties aan het concept toegeschreven. De voorbeelden van deze negatieve associaties die zij noemt zijn onder andere onverantwoordelijkheid, eigenwijsheid en respectloos gedrag van mannen tegenover de vrouwen (Bos, 2008, pp. 50-57).

Het concept matrifocaliteit houdt in dat de moeders en de volwassen dochters van een familie de kern van een huishouden vormen en hier een centrale rol spelen (Quinlan, 2006). Deze vorm van de gezinsstructuur wordt vaak geassocieerd met personen uit een lagere sociaaleconomische klasse van Afrikaanse afkomst levend in Centraal- en Zuid-Amerika en bijvoorbeeld ook de Nederlandse Antillen (Monagan, 1985).

Nu ik een duidelijk beeld van de situatie omtrent drugscriminaliteit en het '*gender*' aspect op Curaçao heb geschetst, vervolg ik mijn thesis met drie empirische hoofdstukken. Deze drie hoofdstukken worden verteld vanuit het oogpunt van mijn informanten waarbij ik de lezer kennis laat maken met deze vrouwen die ieder hun eigen verhaal vertellen.

Rol van de Curaçaose vrouw in het dagelijks leven

Dit hoofdstuk acht ik van belang omdat de rol van de vrouw in het smokkelproces naar mijn mening alleen verklaarbaar wordt wanneer haar rol in het dagelijks leven duidelijk is. De grootste 'plicht' die de Curaçaose vrouwen hebben is het huishouden. Hier zal ik dan ook de volledige aandacht aan besteden.

3.1 De rol van de Curaçaose vrouw in het huishouden

'Ik moet alles doen, mijn man helpt mij nergens mee. Het huishouden wordt hier bijna alleen door de vrouwen gedaan, mannen kunnen er niets van. Ik doe de boodschappen, maak het huis schoon, zorg voor de hond en zorg dat wanneer mijn man thuiskomt het eten klaarstaat. Wanneer het niet klaarstaat begint hij meteen te zeuren. Hij geeft mij niet eens geld... ja hij geeft me soms 200 of 300 Naf. in de maand. Daar doe ik ongeveer één keer grote boodschappen voor, denk jij dat het genoeg is?' Lucia (57), die samen met haar man in een klein huisje in Willemstad woont.

Zoals ik later in deze thesis zal behandelen komt het merendeel van de gezinnen op Curaçao uit de lagere sociaaleconomische klasse. In deze klasse overheerst de matrifocale gezinsstructuur, wat inhoudt dat de moeders en volwassen dochters vaak de kern van het huishouden vormen. Een Curaçaos gezegde dat hier naar verwijst is het gezegde 'ta mama mes ta mama'² (van San, 1998). Dat de vrouwen een centrale rol in het huishouden spelen heb ik van elk van de door mij geïnterviewde vrouwen gehoord. Kirsten (50) vertelde mij dat alleen zij de zorg draagt voor haar kinderen. Haar man helpt niet mee met het opvoeden en besteedt voor de rest niet veel tijd aan zijn kinderen. Zij vertelde me dat dochters over het algemeen minder opgevoed worden door de vaders maar meer door de moeders en dat zoons door beiden worden opgevoed. Ook vertelde ze me dat vrijwel de enige bijdrage die de mannen geven een financiële bijdrage is en dit vaak ontbreekt, zoals het verhaal van Lucia aangeeft. Wanneer de moeder van de kinderen niet voor ze kan zorgen wordt deze rol volgens Kirsten vaak overgenomen door de oma van de kinderen. Dit

² Papiaments gezegde wat betekent: 'er gaat niets boven een moeder'.

heb ik bij veel gezinnen in Willemstad gezien en heb ik ook in mijn directe omgeving ervaren. Dit verhaal wordt gestaafd door de antropoloog Massiah (1983), die onderzoek heeft gedaan naar de rol van vrouwen in het huishouden in het Caribische gebied.

Toch spreken veel van de door mij geïnterviewde vrouwen het verhaal van Lucia en Kirsten, en dus ook de antropoloog Massiah, tegen. De partner van Magali (28) helpt haar wel eens met het koken van het eten, maar ze moet wel zelf schoonmaken en voor de kinderen zorgen. Carmen (43) heeft ooit samengewoond met de vader van enkelen van haar kinderen die wel hielp met koken, schoonmaken en opvoeden. Ook Jacky (59) woont samen met haar partner die haar in het huishouden en met de zorg van de kinderen helpt, ze zei hier echter wel bij dat ze denkt dat hij een uitzondering is. Daniela (44) vertelde mij echter dat haar man niet een van de luie mannen van Curaçao is, maar dat ook hij een uitzondering is. Volgens haar helpt hij met alles in het huishouden zoals koken en voor de kinderen zorgen. Ook vertelde zij mij dat haar vader dit niet deed, hij hielp haar moeder alleen met volgens haar mannezaken zoals het repareren van dingen.

Door deze tegenstrijdige verhalen ben ik van mening dat er mogelijk een verandering optreedt in de rol van de hedendaagse man in het huishouden. De door mij geïnterviewde vrouwen die mij vertelden dat hun man wel daadwerkelijk in het huishouden helpt zijn van over het algemeen van een jongere leeftijd dan de vrouwen die dit tegenspreken. Lucia en Kirsten zijn 57 en 50 jaar oud en het artikel van Massiah is gepubliceerd in 1983. De leeftijd van de vrouwen waarvan hun man wel in het huishouden helpt varieert van 27 tot en met 44, met een uitzondering van Jacky.

Motivatie om drugs te smokkelen

Dit hoofdstuk behandelt de motivatie van de vrouwen om drugs te gaan smokkelen. Het gebrek aan geld is in merendeels van de gevallen de directe reden voor de beslissing die vooraf gaat aan de smokkel. Soms is het ook een indirecte reden en is bijvoorbeeld de gezondheid de directe reden. Maar één ding is duidelijk: het gebrek aan geld ligt altijd ten grondslag aan de problemen waardoor de vrouwen de beslissing nemen om drugs te gaan smokkelen.

4.1 Armoede en een lage sociaaleconomische positie

Ik woon samen met mijn drie zussen en hun kinderen in een huis met vier kamers. In totaal wonen we met achttien personen. Ik slaap met mijn drie kinderen op één kamer. Ik hou het in dat huis echt niet meer uit. Het is veel te krap voor zoveel mensen en mijn kinderen en ik kunnen niet normaal leven op deze manier. Shudeska (36), gedetineerde.

Het eiland Curaçao heeft al jaren te kampen met een slechte economie en hoge werkloosheid. In december 2008 is er door het Centraal Bureau voor de Statistiek Nederlandse Antillen de armoedegrens voor meerdere soorten samenstellingen van de Curaçaose huishoudens berekend. Hier zijn de volgende gegevens³ uitgekomen:

Armoedegrens per variatie in huishouden

Alleenstaande (1-persoonshuishouden):Nafl. 1.045,- / € 415,-

Twee volwassenen.....Nafl. 1.568,- / € 623,-

Een volwassene met een kind.....Nafl. 1.359,- / € 540,-

Een volwassene met twee kinderen.....Nafl. 1.672,- / € 665,-

Twee volwassenen met een kind.....Nafl. 1.881,- / € 748,-

³ Deze bedragen zijn voor de periode van één maand berekend in de Nederlands Antilliaanse Florijn (Nafl.) met ter verduidelijking het bedrag in euro's erachter.

Drie volwassenen.....Nafl. 2.090,- / € 831,-

Twee volwassenen met twee kinderen.....Nafl. 2.195,- / € 873,-

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek Nederlandse Antillen, 2008

Het gemiddelde huishoudinkomen is hoger voor huishoudens met een man aan het hoofd dan voor huishoudens met een vrouwelijk hoofd. In het jaar 2001 was het aantal eenoudergezinnen met een vrouw als hoofd van het huishouden nog 39% van alle huishoudens op Curaçao (Centraal Bureau voor de Statistiek Nederlandse Antillen, 2001). Meer dan de helft van de huishoudens geleidt door een vrouw heeft een maandinkomen van 1000 Nafl. (€398,-) of nog minder dan dat (Centraal Bureau voor de Statistiek Nederlandse Antillen, 2002). Dit geldt ook voor de situatie van negen van de zeventien vrouwen die ik tijdens het onderzoek heb geïnterviewd. Zij verdienen allen minder dan 1000 Nafl. om de hele maand van rond te komen. Dit geld is echter niet alleen voor hun, maar hier moeten ze vaak ook nog een of meerdere kinderen en een eventuele man voor onderhouden. Dit is ook het geval voor Lucia (57). Zij verdient 450 Nafl. per maand voor een werk als schoonmaakster. Omdat ze hiervoor niet geregistreerd staat ontvangt ze ook nog onderstand, Curaçaose bijstand, wat haar totale maandinkomsten op 720 Nafl. per maand brengt. Haar zoon is uitwonend dus dit bedrag is aan haar en haar man te besteden. Ook Jacky van (59) heeft te maken met een zelfde situatie. Zij woont samen met haar man maar deze is regelmatig tijdelijk werkloos. Op die momenten moeten zij rondkomen van haar salaris welke gecombineerd met de onderstand zo'n 800 Nafl. per maand bedraagt.

Andere vrouwen uit mijn onderzoeksgroep hebben wel meer dan 1000 Nafl. per maand te besteden, maar moeten dit over meer personen verdelen. Maria (31) bijvoorbeeld verdient 1100 Nafl. per maand, maar moet dit verdelen over haarzelf, haar man en haar vier kinderen. Wanneer je dit vergelijkt met het armoedegrensschema op de vorige pagina, is te concluderen dat een huishouden met twee volwassenen en twee kinderen al

over tweemaal de hoeveelheid geld zou moeten beschikken. Maria en haar gezin leven dus ver onder de armoedegrens.

4.1.1 Werkloosheid

Sommige vrouwen leven onder meer erbarmelijke omstandigheden. Abigail (24) bijvoorbeeld heeft geen werk maar wel drie kinderen. Zij runt dit huishouden, zonder steun van de vader van de kinderen, op basis van een onderstand van ongeveer 300 Nafl. per maand. Een wat oudere vrouw, Carmen (43) had geen vaste baan en maakte ook geen gebruik van de onderstand. Zij verkreeg haar geld door donaties van vrienden en door soms huizen van kennissen schoon te maken.

Het merendeel van de personen die ik gesproken heb, zowel mijn onderzoeksgroep als andere Curaçaoënaars, vertelden dat het vinden van een baan op Curaçao bijna onmogelijk is. Zij ondervinden veel problemen met het zoeken naar een baan waar ze in ieder geval het minimumsalaris kunnen verdienen. Jossette (29) bijvoorbeeld, zij en haar vriend hebben samen een zoontje van een jaar oud. Ze zei dat ze een tijdje in Nederland heeft gewoond samen met haar vriend en dat ze daar geen problemen had met werk. Ze werkte bij een van der Valk hotel waar ze erg tevreden over met haar waren. Toen zij en haar vriend naar Curaçao terug verhuisden veranderde de situatie. Beiden zochten ze naar werk maar konden ze dit simpelweg nergens krijgen, ondanks haar twee diploma's in het hotelwezen. Ze sloot het interview af met het volgende: *'Echt, ik wil ongelooflijk graag een baan vinden op Curaçao zodat ik voor mijn vriend en mijn kindje kan zorgen. Ik wil echt heel graag werken, maar ik wordt nergens aangenomen.'*

4.1.2 Educatie

Voor de huishoudens geleid door mannen geldt maar voor minder dan een kwart dat ze onder die grens van 1000 Nafl. per maand kunnen leven. Dit komt mede doordat de arbeidsparticipatiegraad voor mannelijke hoofden van huishoudens hoger is dan voor de vrouwelijke hoofden. Mannelijke hoofden hebben relatief gezien vaker een hogere opleiding

genoten. Namelijk 35% heeft een opleiding gevolgd zoals hoger middelbaar, hbo en universitair onderwijs, tegenover 23% van de vrouwelijke hoofden. (Centraal Bureau voor de Statistiek Nederlandse Antillen, 2002). Dit is ook het geval voor het merendeel van de vrouwen die ik geïnterviewd heb. Van de zestien geïnterviewde vrouwen hebben vier vrouwen een vervolgopleiding afgerond na het voltooien van hun middelbare school. Dit was in alle drie de gevallen een Mavo opleiding. Elf van de andere vrouwen hebben hun Mavo opleiding niet afgerond. Zij zijn tussentijds gestopt, dit gebeurde vooral in het tweede studiejaar. Jacky daarentegen is nooit aan de middelbare school begonnen, zij stopte na het laatste jaar van de basisschool. Dit komt doordat ze na het overlijden van haar moeder bij haar oma was gaan wonen en moest gaan werken op 14 jarige leeftijd om haar oma financieel te ondersteunen. Op latere leeftijd heeft ze alsnog een kapsterdiploma behaald. Ik heb van meer vrouwen te horen gekregen dat ze op latere leeftijd alsnog een diploma getracht hebben te behalen.

4.2 Zoeken naar een oplossing

Een gevolg van de lage frequentie in voltooide opleidingen is een hoge mate van werkloosheid. Alle vrouwen in mijn onderzoeksgroep hadden problemen met het vinden en krijgen van geschikt werk. Zelfs diegenen die een opleiding hadden voltooid. Aangezien veel mensen met een baan al tegen de armoedegrens aan leven, of zelfs hieronder, moet er op een andere manier geld verdiend worden. De sociaaleconomische positie van de mens hangt sterk samen met de mate van criminaliteit (Van San et al., 2007). Dit was ook het geval bij het merendeel van mijn informanten waardoor ze de keuze hebben gemaakt om op een illegale manier aan geld te komen. Doordat ze geen werk kon krijgen kon Jacky niet genoeg geld bijeen schrapen om een goedkope auto te kopen. Ze heeft heel erg last van haar benen en moest dagelijks met zware boodschappentassen met de bus en stukken lopen. *'Ik heb echt een auto nodig, maar ja ik heb geen werk dus wat kon ik anders doen. De overheid helpt me niet. Niemand helpt me.'* vertelde ze me. Bij Jacky veel van de informanten die in deze dergelijke situatie zitten missen twee van de vier belangrijke elementen van de Sociale

Controletheorie van Hirschi (1969). Het element *'commitment'*, welke de binding met conventionele doelen zoals educatie en werk inhoudt, mist bij deze vrouwen omdat ze geen vaste baan hebben. Deze vrouwen scoren ook laag op het vierde punt wat Hirschi (2004) noemt genaamd *'beliefs'*. Het volgen van gedragsregels en wetten opgelegd door instituties waar de vrouwen geen geloof in hebben is niet iets wat bij veel van de vrouwen in een hoog vaandel staat. Dit komt doordat de vrouwen geen steun krijgen van de regering op Curaçao en zich daarom ook niet verbonden voelen met deze regering en de wetten en regels die door deze zelfde regering worden opgelegd. Door het ontbreken van deze twee elementen, die als remmingen dienen, is de mate van binding van deze vrouwen met de samenleving minder sterk waardoor ze sneller geneigd zijn om criminaliteit te plegen. Dit is onder andere het gevolg van het feit dat ze vaak opgegroeid zijn in een slechte buurt en daarom al vaak via vrienden en familie in aanraking zijn gekomen met illegale zaken en activiteiten.

4.2.1 Gezondheid, een boete en dwang

Maria had net als Jacky ook last van haar gezondheid. De derde keer dat zij ervoor koos om haar geld op een illegale manier te verkrijgen had de dealer haar toegezegd om de ticket naar Bonaire te betalen zodat ze daar naar de arts kon gaan. Ook zou hij haar dokterskosten betalen. Voor haar was dit de enige manier om haar knieën te opereren, zelf zou ze daar nooit genoeg geld voor krijgen. Niet alleen een basale behoefte zoals hulp bij de gezondheid was een belangrijke reden, ook de meest basale behoeften zoals het kunnen kopen van eten en kleding was een reden die ik vaak gehoord heb.

Ook wat meer exceptionele redenen passeerden de revue. Louisa bijvoorbeeld, zij smokkelde de eerste keer cocaïne om haar rekeningen te betalen omdat zij en haar man beiden werkloos waren en de onderstand niet genoeg was om van rond te komen. De tweede keer dat ze ervoor koos om te smokkelen was omdat haar zoon in Nederland een boete had gekregen van de politie en hij dit niet kon betalen. Louisa en haar man hadden niet genoeg geld om dit voor hem te betalen en daarom koos zij er voor om door middel van het smokkelen van de drugs de boete te betalen. De drugdealer voor wie ze de drugs smokkelde is een familielid van haar, namelijk haar

neef. Het verhaal van Carmen is weer anders. Zij voelde zich gedwongen om te smokkelen. De eerste keer dat ze probeerde de drugs te smokkelen werd ze op Hato Airport gepakt en werden de drugs ingenomen. Volgens haar dealer moest ze deze drugs 'terugverdienen', maar dit wilde ze eigenlijk zelf niet. Toen hij bleef aandringen ging ze overstag. Toen ze de drugs wilde smokkelen werd ze weer betrapt en voor deze smokkelpoging zit ze nu haar veertien maanden lange gevangenisstraf in Bon Futuro uit.

4.2.2 Armoede gaat hand in hand met criminaliteit

De armoede en criminaliteit concentreren zich op Curaçao in een vijftiental probleembuurtten die worden gekenmerkt door zeer hoge werkloosheid, een laag onderwijsniveau, lage inkomens, drugsverslaving en schulden (Van Bovenkerk, 2001). Het is geen toeval dat in deze buurten een groot aantal matrifocale gezinnen en een groot aantal tienermoeders wonen (Clement, 2008). De armoede heeft er voor gezorgd dat steeds meer mensen hun toevlucht zoeken in prostitutie, drugs en andere verscheidene vormen van criminaliteit. Sommigen zien hun buurman rondlopen met veel sieraden en rijden in een dure auto terwijl ze zelf amper het hoofd boven water houden met legaal werk. Dit trekt veel mensen over de streep om zich zelf ook met dat soort zaken bezig te houden (van den Heuvel, 2002). De theorie die hier goed op aan sluit is de Sociale leertheorie van Burgess en Akers (1996). Zoals eerder aangegeven draait het bij deze theorie om het punt dat crimineel gedrag is aangeleerd en dat reacties vanuit de omgeving van groot belang zijn. Deze theorie is van toepassing op de situatie van vrijwel alle informanten. Zo ook op de situatie van Elena (37). Zij draagt zorg voor acht kinderen, variërend met de leeftijden van een baby van zeven maanden oud tot en met een tiener van zeventien. Ze vertelde me dat ze van haar vijfde tot en met haar achttiende levensjaar samen met haar moeder bij haar oom woonde die drugs dealde. Gedurende de dag kwamen veel van zijn klanten en zakenpartners langs bij het huis. *'Ik ben opgegroeid met de hele dag drugs om me heen. Mijn oom verdiende veel geld met het dealen van drugs en de vrouwen die voor hem smokkelden kregen hier ook grote bedragen voor'*. Elena is in de belangrijkste jaren van haar jeugd altijd omringd geweest door drugs en mensen die in dat wereldje leven. Op die manier heeft ze een positieve mening ten opzichte

van drugs ontwikkeld. Door haar directe confrontatie met de criminele activiteiten en de intieme omgang met mensen die positief tegenover deze vorm van criminaliteit staan. Het is dan ook geen verrassing dat ze er uiteindelijk voor heeft gekozen om op deze wijze, door middel van het smokkelen van drugs, het broodnodige geld te verdienen.

Niet alleen de sociale leertheorie is hierop van toepassing maar ook de gelegenheidtheorie. Doordat Elena tussen de drugs was opgegroeid en haar oom een drugdealer is, was er voor haar genoeg gelegenheid om drugs te gaan smokkelen. Haar oom heeft dit haar ook aangeboden. Meer vrouwen hebben dit op deze manier ervaren. Omaira (42) bijvoorbeeld, die tijdelijk in Nederland verbleef, kwam naar Curaçao voor de verjaardag van haar oudste dochter. Eenmaal op Curaçao kwam ze een oude schoolvriendin van haar tegen die haar vertelde over de mogelijkheid om veel geld te verdienen door drugs te smokkelen. Omaira was niet daarvoor naar Curaçao gekomen maar stond er wel voor open en nu deed de gelegenheid zich voor om hieraan deel te nemen. Ook een aantal van de andere geïnterviewde vrouwen vertelden mij dat iemand het aan hun voorstelde om drugs te smokkelen. Op deze manier wordt de gelegenheid gecreëerd.

Het gebrek aan een voltooide opleiding maakt het nog lastiger voor de vrouwen om werk te vinden in een situatie waar al bijna geen werk te krijgen is. Zonder werk hebben deze vrouwen geen geld, het geld wat ze van de onderstand ontvangen volstaat bij lange na niet. Dit geldgebrek zorgt ervoor dat de vrouwen keuzes maken om op illegale wijzen aan geld te komen. Door het smokkelen van drugs kunnen ze hun basisbehoeften vervullen. Voor mijn informanten was de keuze dan ook snel gemaakt.

De drugsmokkel van Curaçao naar Nederland

In dit hoofdstuk licht ik het smokkelproces toe aan de hand van de verhalen en ervaringen van mijn informanten.

5.1 Curaçaose vrouwen in de drugscriminaliteit

‘De eerste keer dat ik smokkelde was zes jaar geleden. Ik heb toen 500 gram cocaïne meegenomen door het om mijn middel en kuiten te plakken. In 2006 deed ik het voor de tweede keer. Ik nam dit keer 300 gram mee, weet je wel... achterin. Omdat de drugshond me bijna betrapte de eerste keer dat ik smokkelde en omdat hij het achter in mijn lichaam niet kan ruiken. De derde keer was vorig jaar, ook toen is alles goed gegaan... gelukkig’. Louisa, een 61 jarige vrouw die mij over haar smokkelervaringen vertelde.

Bij het bestuderen van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek Nederlandse Antillen (2002) is duidelijk waarneembaar dat de gemiddelde leeftijd van Antillianen die strafbare feiten plegen erg hoog is. Femke Clement (2008) concludeert dat zowel mannelijke als vrouwelijke Antillianen langer dan gemiddeld doorgaan met criminaliteit en dat zij op latere leeftijd, dat is boven de dertig jaar, relatief gezien nog vaak verdacht worden van criminaliteit. Kijkende naar de leeftijden en aantal smokkelpogingen met en zonder succes van de informanten, onderbouwen de resultaten van mijn veldwerkonderzoek de conclusie die Femke Clement hier trekt. De leeftijden van de door mij geïnterviewde vrouwen variëren, zoals eerder verteld, van 24 jaar tot en met 61 jaar oud. Van deze zestien vrouwen zijn er twaalf vrouwen boven de 30 jaar oud en van deze twaalf zijn er zes vrouwen boven de 40 jaar oud. Deze leeftijden zijn volgens de vrouwen te verklaren onder andere doordat oudere vrouwen die werkloos zijn minder kans hebben om ergens aangenomen te worden omdat ze relatief duurder zijn voor de werkgever dan jongere vrouwen. Lucia (57) bijvoorbeeld moet rondkomen van een parttime baantje waar ze 3 dagdelen in de week werkt. Ze werkt hier zwart zodat het goedkoper is voor de werkgever om haar salaris te betalen. Ze vertelde: *‘Niemand wil mij aannemen. Ik belde een keer naar een kantoor voor een sollicitatiegesprek. Toen ik de mevrouw aan de lijn kreeg ging*

het gesprek hartstikke goed totdat ze naar mijn leeftijd vroeg. Toen ik haar vertelde dat ik 57 jaar oud ben zei ze meteen dat de directeur niet zulke oude vrouwen aan wil nemen. Ik moet blij zijn dat ik nu zwart kan werken, een andere optie heb ik niet.'

Wat tevens opvalt wanneer men kijkt naar de criminaliteitscijfers van de Antilliaanse bevolking is dat er onder de Antilliaanse vrouwen relatief veel meerplegers zijn. Van de totale vrouwelijke bevolking die verdacht wordt van een misdrijf tussen het twaalfde en tachtigste levensjaar is een derde meerpleger. Bij de vrouwen van vijfenveertig tot tachtig jaar die voor het eerst een strafbaar feit plegen is het percentage vijfenveertig procent (Clement, 2008). Over het algemeen hebben de informanten gemiddeld drie keer per persoon gesmokkeld. Vier vrouwen hebben maar één keer gesmokkeld. Van deze vier vrouwen zit alleen Ruthmila (27) niet een gevangenisstraf uit voor het smokkelen van drugs. Ruthmila is een alleenstaande moeder met vier kinderen met waaronder een tweeling van één jaar oud. Toen ze achttien was smokkelde ze drugs naar Nederland door geldgebrek. Ze was destijds werkloos en geen had geen recht op onderstand maar moest wel voor twee kinderen zorgen. Ze vertelde me dat ze nu geen drugs meer wil smokkelen omdat ze haar kinderen niet onbeschermd wil achterlaten, maar dat ze als ze geen kinderen had het misschien nog wel zou willen proberen. Aangezien de andere drie vrouwen vandaag de dag opgesloten zitten voor hun eerste poging tot drugssmokkel is het niet duidelijk of zij nogmaals de keuze zullen maken om drugs te gaan smokkelen. Tot dusver is Ruthmila dus mijn enige informant die er bewust voor heeft gekozen om het bij die ene keer drugs smokkelen te houden. Het verhaal van Maria en Abigail, die ik eerder in de scriptie al heb voorgesteld, is beduidend anders. Zij hebben ieder vier keer drugs gesmokkeld en zitten nu vast in Bon Futuro voor hun vierde poging. Abigail begon met smokkelen toen ze zeventien was. Ze werd hierop betrapt op Hato Airport met 1 kilo cocaïne bij zich. Ze kreeg hier een dagvaarding voor. Toen ze het op haar achttiende weer probeerde met 1 kilo, werd ze weer gepakt en ontving ze weer een dagvaarding. Zelfs bij de derde keer dat ze met een kilo cocaïne in haar bezit op Hato Airport is opgepakt kreeg ze een dagvaarding. Pas toen ze 120 gram marihuana probeerde binnen te smokkelen tijdens het bezoek in de gevangenis Bon Futuro werd ze opgepakt. Het ontvangen van drie dagvaardingen voor smokkel is tegenstrijdig met het beleid wat

door de Officier van Justitie is uitgelegd en volgens veel vrouwen ook een van de redenen waardoor ze nog een keer proberen om te smokkelen. Ze stellen dat de risico's om opgepakt te worden zo laag zijn dat smokkelen het proberen waard is.

Een bijzonder verhaal is het verhaal van Claudia (31). Zij heeft een dochter van 6 en een zoon van 9 jaar. Claudia heeft een partner maar hij zit al zes jaar in de gevangenis voor het plegen van een 'atrako'⁴ dus heeft ze deze jaren als alleenstaande moeder geleefd. Ze is met zeventien jaar al begonnen met het smokkelen van drugs. Toen ik aan haar vroeg hoe vaak ze in totaal drugs gesmokkeld had antwoordde ze dat ze dit niet zeker wist maar dat het totaal aantal rond de 25 keer zou liggen. Naast deze 25 keer is ze ook drie keer op Hato Airport betrapt. De eerste keer was in 2003 en de tweede keer ook in ditzelfde jaar. Voor deze twee keren kreeg ze alleen een dagvaarding. De derde keer dat ze betrapt werd kreeg ze een gevangenisstraf van 45 maanden opgelegd en werd haar paspoort ingenomen. Twee jaar na haar gevangenisstraf krijgt ze deze pas terug. Wat opvalt is dat zowel Claudia als andere vrouwen ondanks dat ze één of meerdere keren betrapt zijn, doorgaan met het smokkelen van drugs. Claudia vertelde me dat ze nu ze vastzit pas wil stoppen met smokkelen. *'Je denkt alleen aan het geld, gewoon niet aan de risico's, totdat je opgepakt wordt'*. Soortgelijke argumenten hoorde ik ook van de andere gedetineerde vrouwen. Dit gebrek aan pakkans, wat dus maar een klein risico is, is naar mijn mening ook te linken aan de gelegenheidstheorie. Doordat de vrouwen, ondanks het beleid, soms twee of drie keer weg kunnen komen met enkel een dagvaarding en/of een ingenomen paspoort, schept dit gelegenheid. Zoals de gelegenheidstheorie duidelijk maakt is er in dit geval geen sprake van een juiste controle, zowel sociale als door de zogenaamde 'bewakers', om crimineel handelende personen tegen te houden. Dit creëert een gelegenheid en deze creëert de dief.

Ieder van de vrouwen kent in haar directe omgeving meerdere vrouwen die drugs hebben gesmokkeld of dit nog steeds doen. Het aantal varieert van drie vrouwen tot en met tien vrouwen. Het feit dat elke geïnterviewde vrouw wel meerdere vrouwen kent die smokkelen spreekt voor zich. De gedetineerde vrouwen kenden elkaar voor de detentie niet en bevinden zich ook niet onder dezelfde mensen.

⁴ Papiaments voor een gewapende roofoverval

Deze vrouwen kennen ook nog andere vrouwen die drugs smokkelen en zij kennen ook weer andere vrouwen die ditzelfde doen. Dit kan gezien worden als een groot netwerk van vrouwen die drugs smokkelen. Daarom is dit een goede indicatie van de omvang van het netwerk vrouwen op Curaçao die cocaïne naar Nederland smokkelen.

5.2 De ervaringen van de vrouwen in het smokkelproces

Het smokkelproces start met de beslissing om daadwerkelijk drugs te gaan smokkelen. Zoals eerder al verteld komt deze beslissing vaak tot stand door een aanbod van een bekende. Hij of zij vertelt dat er een mogelijkheid is om een groot bedrag te verdienen door middel van het smokkelen van drugs. In het geval van Kirsten betekende deze beslissing dat ze de week voorafgaande aan de smokkel naar een hotel moest. Ze mocht hier niemand over vertellen en ook niemand vanuit dat hotel bellen, omdat niemand mocht weten dat ze daar zat. Haar dealer zorgde die dagen voor haar kinderen en partner door middel van ze voldoende geld te geven voor die week om veel eten en drinken te kopen en verwende ze nog met andere dingen. Volgens Kirsten werd alles goed geregeld. Er kwam zelfs een vrouw die haar uitlegde hoe je jezelf als een rijke dame voordoet door haar onder andere te leren hoe je moet lopen. Ook kreeg ze mooie sieraden en kleding zodat ze minder verdacht leek. De manier waarop ze de drugs smokkelde noemen ze ook wel 'sjouwen'. Dit houdt in dat de drugskoerier de cocaïne in bagage verstopt. Dit kan bijvoorbeeld door de drugs in koffers te stoppen of in de handbagage, zoals Kirsten ook had gedaan. De dealer gaf haar allemaal dure en luxe spullen zodat de douane bij het doorzoeken van de tassen geen argwaan zou krijgen, destijds waren er namelijk nog niet scanners van de kwaliteit van tegenwoordig en werden de tassen nog gewoon doorzocht. Ze werd minder verdacht doordat ze veel geld leek te hebben met al die luxe spullen in bezit en mooie kleren aan. In de tas en/of koffer kunnen de drugs verstopt worden in een dubbele bodem, maar ook in andere objecten. Abigail had bij haar tweede keer smokkelen de drugs bijvoorbeeld verstopt zitten in een speelgoedauto. Claudia vertelde me dat de cocaïne ook in

blikken met vloeistof of funchimeel⁵ kan worden verstopt. En dat soms de drugs in kleding zoals jeans gewassen wordt en in de bagage wordt meegenomen. Meer dan de helft van mijn informanten heeft een of meerdere keren op deze manier de drugs gesmokkeld.

De drugs kan ook gesmokkeld worden door middel van het zogenaamde 'plakken', wat inhoudt dat de drugs om de middel en/of kuiten wordt geplakt. Ook dit is door een groot aantal van mijn informanten gedaan. Maar dit wordt vandaag de dag volgens Lucia niet meer zo vaak gedaan omdat de douane vaker fouilleert dan een aantal jaren terug. Zij plakte de drugs toen zij voor het eerst smokkelde om haar middel en kuiten. Hiervoor moet ze van haar dealer zwarte wijde kleren dragen zodat de pakketten drugs het best verscholen konden worden en dus minder op zouden vallen. Om de beide zijkanten van de middel van Lucia werd een kilo cocaïne verdeeld en een halve kilo werd over de beide kuiten verdeeld. Ze moest een step-in⁶ aantrekken om te zorgen dat de drugs op zijn plaats bleven. Maar ook op andere manieren kan de drugs in of aan het lichaam worden verstopt. Jacky heeft bijvoorbeeld 1200 gram cocaïne in haar bh verstopt als bh-vulling. Tijdens het fouilleren voelde de douanebeambte de plastic in haar bh en is Jacky opgepakt. Carmen had bij de derde keer dat ze smokkelde de drugs in de vorm van een mannelijk geslachtsdeel in haar vagina verstopt. Nog een manier om de drugs te verstopten is in de vorm van een maandverband in het ondergoed verstopten zoals Daniela had gedaan. Hiernaast wordt zoals ik eerder in het citaat aan het begin van dit hoofdstuk heb aangegeven, de drugs ook wel eens rectaal ingebracht. Ook is het mogelijk om de drugs onder een pruik te verstopten. Dit doen de dealers door een mal van de vorm van het hoofd van de drugskoerier te maken en van deze zelfde vorm een soort kap met de drugs in een pruik te maken.

Misschien wel de meest ingrijpende vorm om drugs te smokkelen zijn de bolita's. Dit zijn bolletjes met cocaïne erin die via de maag meegesmokkeld worden. De hoeveelheid drugs die in die bolletjes zit varieert van over het algemeen acht tot tien gram. Elena zit nu een gevangenisstraf van negen maanden uit in Bon Futuro voor het smokkelen van 90 bolita's. Shudeska heeft alle drie de keren dat ze

⁵ Maismeel wat veel wordt gebruikt tijdens het koken om funchi, eten uit de creoolse keuken, mee te maken.

⁶ Lingerie wat de buik en benen strak in vorm houdt.

drugs heeft gesmokkeld bolletjes geslikt. De eerste keer had ze 45 bolletjes meegesmokkeld. Voorafgaande aan deze smokkel heeft ze een week lang geoefend samen met een andere vrouw met het slikken van zogenaamde 'nepbolletjes' bestaande uit onder andere stukjes wortels. Dit deed zo zodat haar keel, slokdarm en maag gewend raakten aan de omvang en de hoeveelheid van de bolita's die ze zou gaan smokkelen. Aan het begin was het lastig tijdens het oefenen om de nepbolletjes door te slikken, maar toen ze het onder de knie kreeg kon het slikken van de echte bolita's beginnen. De tweede keer waren dit 36 bolletjes en de derde keer waren dit 98 bolletjes. Hier gold hoe meer bolletjes hoe meer geld ze ervoor kreeg. Maar door het ingrijpende karakter van deze manier van drugssmokkel zijn er ook veel vrouwen die juist niet op deze manier de drugs willen smokkelen. Louisa was er bijvoorbeeld heel duidelijk over toen ze mij uitlegde waarom zij geen bolita's wilde slikken. *'Ik heb vaker gezien dat mensen met bolita's in hun darmen en maag hier dood aan zijn gegaan. Ook heb ik vaker gehoord van mensen met bolita's in hun lichaam die ontvoerd worden. Hun lichaam wordt dan ook opengemaakt zodat mensen die bolletjes kunnen stelen'*. Ook Omaira heeft geen bolletjes geslikt omdat ze bang was dat de bolletjes zouden knappen wat haar dood ten gevolge zou hebben. Magali vertelde mij echter dat ze nooit bolletjes heeft gesmokkeld simpelweg omdat het haar nooit is aangeboden. Jenny van 29 jaar oud was in het begin van haar zwangerschap, en is in de gevangenis bevallen van een dochttertje die nu bijna één maand oud is. Ze werd betrap op het smokkelen van drie kilo cocaïne in haar koffer. Jenny vertelde mij dat vooral zwangere vrouwen ervoor kiezen om bolletjes te slikken, dit komt doordat zwangere vrouwen niet door de scan mogen in verband met schadelijke en gevaarlijke stralingen voor de baby. Om te bewijzen dat ze zwanger zijn moeten ze dan wel een zwangerschaptest doen bij de douane. Ze vertelde dat deze vrouwen daarentegen wel een urinetest moeten doen waaruit op te maken is of de vrouw bolletjes in haar maag heeft. Dit is zichtbaar doordat de bolletjes altijd een kleine hoeveelheid cocaïne aan de buitenzijde bevatten wat af te lezen is aan de urinetest.

Toen de datum waarop Kirsten voor de eerste keer de drugs naar Nederland zou smokkelen uiteindelijk aanbrak gaf de dealer haar de koffer met kleding waar de drugs in verstopt zat. Toen ze op Hato Airport in de rij stond te wachten om in te checken kwam er een drugshond langs haar waar ze wel nerveus door werd. Maar, vertelde ze me, de drugs

hadden een maand in de koffie gelegen om de geur te verdoezelen zodat de drugshonden niets zouden ruiken. Meer dan de helft van mijn onderzoeksgroep in Bon Futuro is door een drugshond betrapt. Bij deze vrouwen was de geur van de cocaïne niet gemaskeerd. Eenmaal op de vlucht naar Nederland was Kirsten niet alleen, er waren twee andere drugskoeriers bij haar. Ook werd er in het vliegtuig op hun gelet, omdat het nog wel eens gebeurt dat er mensen van andere drugdealers mee het vliegtuig in komen die de vrouwen bedreigen met de dood als ze de drugs niet aan hen geven. Nog een reden voor deze begeleiding is dat de vrouwen er op die manier niet zelf met de drugs vandoor gaan zoals Lucia mij vertelde. Zij werd bij haar eerste keer smokkelen begeleid door de vriendin van haar dealer aan wie ze een deel van de drugs gaf toen ze op Schiphol aankwamen. De rest van de drugs gaf Lucia nadat ze bij een hotel was aangekomen, waar ze ook haar geld kreeg. De tweede keer dat Lucia drugs smokkelde kreeg ze niet meteen haar geld toen ze de drugs aan de dealer in Nederland gaf. De dealer wilde de cocaïne eerst op straat verkopen waarna Lucia het geld zou krijgen. Claudia, die door al haar ervaring heel wat kennis over het smokkelen van drugs heeft verkregen, bevestigt het verhaal van Lucia. *‘Vroeger kreeg je meteen het geld als je het spul afleverde, tegenwoordig moet je wachten totdat ze de cocaïne op straat hebben verkocht’*, vertelde ze me. De cocaïne leverde vroeger minder geld op voor de drugskoeriers dan vandaag de dag. Volgens Claudia leverde een kilo cocaïne vroeger voor de drugskoeriers 5000 euro op en hedendaags 7000 euro. Zij verklaart dit doordat er tegenwoordig meer smokkelaars worden opgepakt dan vroeger, al glippen er nog steeds meer drugskoeriers door de controle van de douane dan dat er gepakt worden. Dit verhaal wordt door de andere vrouwen ondersteund.

Niet iedereen heeft de mogelijkheid om een week voor vertrek door te brengen in een hotel zoals het geval was bij Kirsten. Volgens Claudia weet je de datum van vertrek niet van te voren. Alles is heel kort dag, dus als je geen gepaste kleding hebt voor het weer in Nederland mag je dit van het geld van de dealer kopen, maar wordt dit wel van je ‘salaris’ ingehouden. Het ticket wordt wel door de dealer betaald. Claudia vertelde dat ze soms met de trein vanaf Schiphol naar een stad zoals Rotterdam, Amsterdam of Den Haag moest, maar soms ook op het vliegveld werd opgehaald. Eenmaal aangekomen op de plaats van bestemming controleerde ze samen met de dealer de hoeveelheid drugs en dus ook het geld

wat zij voor die hoeveelheid zou krijgen. Uit ervaring weet zij dat de dealers soms meer cocaïne mee laten smokkelen dan waar ze de vrouwen over vertellen en voor betalen. Ze heeft zelfs meegemaakt dat dealers niet genoeg voor een smokkel betalen onder het mom van 'ik geef het je bij de volgende keer dat je voor me smokkelt'. Wanneer dit bedrag na een paar keer oploopt geven ze de smokkelaar bij de volgende keer bolletjes met cocaïne van slechte kwaliteit en snijden ze er een van open zodat de persoon overlijdt en de dealer het geld niet meer hoeft te betalen. Bij personen die geen bolletjes slikken maar op een andere manier drugs smokkelen zorgen ze dat deze persoon betrapt wordt op Hato Airport. Dit heeft Kirsten ook meegemaakt bij haar tweede smokkelpoging: *'Ik was gewoon de prooi'*. Toen zij bij de douane stond te wachten liep haar dealer naar een douanebeambte toe en praatte op een vreemde manier tegen deze vrouw en vestigde de aandacht op Kirsten. Zij denkt dat hij dit heeft gedaan om haar verdacht te maken want de douane nam haar meteen apart en stelde vragen over de hoeveelheid geld die ze bij zich had. Ze gaf antwoord op zijn vragen, maar de douane vond het bedrag dat ze bij zich had te weinig om in Nederland van rond te komen en daarom leek Kirsten steeds verdachter. Toen de drugshond de drugs in de koffer ontdekt had en mevrouw zonder de drugs weer weggestuurd werd zag ze, toen ze buitenkwam, haar dealer op haar staan wachten om haar naar huis te brengen. Dit maakte voor haar duidelijk dat ze inderdaad als soort prooi werd gebruikt. Ook Carmen maakte een soortgelijke situatie mee. Zij werd tijdens haar derde keer smokkelen door de douane uit de rij gehaald toen ze 500 gram cocaïne in de vorm van een mannelijk geslachtsdeel in haar vagina probeerde te smokkelen. Ze is van mening dat de douane van te voren gewaarschuwd was omdat ze meteen Carmen uit de rij haalden en geen aandacht schonken aan andere passagiers, net alsof ze van de smokkel wisten. Claudia vertelde dat dit wel eens gebeurt zodat de aandacht op eventuele andere drugskoeriers, die de dealer met die vlucht meestuurt, verminderd en de zogenaamde pakkans verkleind. Dit doen dealers omdat het voor hun heel belangrijk is om een paar kilo cocaïne naar Nederland te krijgen, zelfs al moeten ze daar een klein deel van de drugs voor opofferen. Het is zo belangrijk omdat ze op Curaçao een kilo cocaïne voor ongeveer 3.000 Naf. kopen en dit in Nederland een straatwaarde heeft van 45.000 tot 60.000 euro. Deze bedragen kunnen fluctueren, het hangt af van bijvoorbeeld zaken

welke de marktwaarde van de cocaïne beïnvloeden zoals de hoeveelheid cocaïne die de afgelopen tijd door de politie en douane is ontdekt en ingenomen.

Na de smokkel kunnen de vrouwen weer terug naar Curaçao, sommigen blijven een tijdje in Nederland om kleinkinderen te bezoeken zoals Lucia of andere familieleden zoals Louisa. Ook Kirsten ging bij haar familie op bezoek na haar eerste keer smokkelen. Het geld wat ze uiteindelijk over had rolde ze in plastic op en stopte dit diep in haar vagina. Toen ze op Schiphol kwam vond de douane haar verdacht omdat ze zo kort in Nederland was gebleven. Toen ze apart werd genomen werd ze gefouilleerd en moest ze vooroverbuigen zonder haar kleren aan, maar de douane vond niets. Eenmaal thuisgekomen zat het geld zo diep in haar vagina dat haar man haar moest helpen om het eruit te halen. Dit ging gepaard met veel bloedverlies en vandaag de dag heeft ze nog steeds last van bloedingen en andere gerelateerde klachten. Wat ik van veel van de informanten waaronder Kirsten, Lucia en Claudia hoor is dat het geld wat ze met de smokkel verdienen snel op is. De meeste door mij geïnterviewde vrouwen in Bon Futuro zeggen dat dit de laatste keer smokkelen was. Toen ik ze vroeg waarom dit de laatste keer was, antwoordden ze dat ze niet nog een keer een gevangenisstraf opgelegd wilden krijgen, zelfs al was het daarvoor zo vaak goed gegaan. Toch kiezen veel van de vrouwen ervoor om weer drugs te gaan smokkelen omdat hun geld op is maar ze wel rekeningen blijven ontvangen. Omdat ze geen werk en dus geen geld hebben blijven ze de keuze maken om op een illegale manier, namelijk door het smokkelen van drugs, in hun belangrijkste levensbehoeften te voorzien.

Conclusie

De centrale vraag die ik in deze thesis geprobeerd heb te beantwoorden is de vraag: 'Wat is de rol van de Curaçaose vrouw in het smokkelproces van harddrugs van Curaçao naar Nederland en welke motivatie hebben deze vrouwen om deel te nemen aan dit proces?' In deze conclusie zal ik deze vraag ontleden en aan de hand van de voorafgaande hoofdstukken uiteenzetten. Ik zal hierbij de Sociale Leertheorie, de Sociale Controletheorie en de Gelegenheidstheorie gezamenlijk toepassen.

Veel van de Curaçaose gezinnen komt uit de lagere sociaal economische klassen. In deze gezinnen overheerst de matrifocale gezinsstructuur. De moeders en volwassen dochters spelen een centrale rol binnen het huishouden. Dikwijls dragen de vrouwen de zorg voor de kinderen en het gehele huishouden zonder enige steun van hun mannelijke partner (Massiah, 1983). Het is dan ook niet verassend dat het aantal eenoudergezinnen extreem hoog ligt. In 2001 was er nog sprake van dat het totaal aantal eenoudergezinnen met een vrouw als hoofd van het huishouden op 39% van alle Curaçaose huishoudens lag (Centraal Bureau voor de Statistiek Nederlandse Antillen, 2001). Meer dan de helft van deze huishoudens had toen 1000 Nafl. of nog minder dan dat te besteden (Centraal Bureau voor de Statistiek Nederlandse Antillen, 2002). Dit is ook het geval voor negen van de zeventien door mij geïnterviewde vrouwen. Zij verdienen allen minder dan 1000 Nafl. voor henzelf en de kinderen om een maand van rond te komen. In het achterhoofd houdend dat ikzelf voor twee personen 250 Nafl. aan boodschappen voor een periode van twee weken kwijt was, is 1000 Nafl. voor een maand voor meer dan twee personen in mijn ogen zeer onvoldoende. Een van mijn informanten bijvoorbeeld, had 1100 Nafl. per maand te besteden maar moest dit verdelen over haarzelf, haar man en haar vier kinderen. Kijkende naar het schema met de armoedegrenzen per variatie in huishouden berekend, zou haar gezin zeker meer dan 2800 Nafl. per maand te besteden moeten hebben. Dit huishouden bezit dus tweeënhalf keer zo weinig als dat het nodig heeft. De vrouwen ontvangen vaak geen financiële steun van hun man en onvoldoende steun van de regering. Dit heeft ten gevolge dat de vrouwen, naast het individueel runnen van een huishouden en het zorgen voor de kinderen, ook nog een baan moeten hebben om het huishouden financieel te ondersteunen. De motivatie van de

vrouwen is hier het probleem niet. De personen die ik heb gesproken vertelden mij allemaal dat het vinden van een baan op Curaçao bijna onmogelijk is. Volgens hen zijn er geen banen meer over. Zij en mijn informanten ondervinden allen dan ook grote problemen met het krijgen van werk. Een aspect wat het krijgen van werk nog meer verhindert, is het feit dat elf van mijn informanten geen middelbare school heeft afgerond en nog een informant niet eens de basisschool af heeft kunnen ronden. Voor deze twaalf vrouwen was het gebrek aan geld de reden om hun opleiding niet af te maken. Velen van hen moesten bijvoorbeeld op een erg jonge leeftijd al geld bijverdienen om het huishouden financieel te ondersteunen. Door dit gebrek aan een voltooide opleiding en het gebrek aan werk mist het element *'commitment'* van de Sociale Controletheorie [van Hirschi (1969)]. Ook het element *'beliefs'* mist, omdat het volgen van wetten en gedragsregels opgelegd door instituties waar de vrouwen geen geloof in hebben niet iets is wat bij veel van de vrouwen in een hoog vaandel staat. Dit komt doordat de vrouwen geen steun krijgen van de regering op Curaçao en zich daarom ook niet verbonden voelen met de regels die door deze regering worden opgelegd.

Doordat de vrouwen geen werk kunnen krijgen worden ze gedwongen om op een andere manier hun geld bijeen te krijgen. Deze vrouwen zijn opgegroeid in een omgeving voor drugscriminaliteit. Hier sluit de Sociale Leertheorie van Burgess en Akers (1966) goed op aan. Ze gaan crimineel gedrag vertonen omdat ze in hun directe omgeving veel bekenden hebben die in de drugswereld zitten. Hierdoor hebben ze nooit een negatieve visie ten opzichte van het smokkelen van drugs gekregen. Wanneer ze in hun directe omgeving vrouwen zien die geen financiële problemen hebben en ze door bekenden aangeboden krijgen om voor een groot geldbedrag drugs te smokkelen. Door dit aanbod wordt er een gelegenheid geschept zoals dat vereist is bij de Gelegenheidstheorie (Clarke, 1992).

Geldgebrek is de grote onderliggende reden van vrijwel alle motieven van mijn informanten om cocaïne van Curaçao naar Nederland te smokkelen. Voor veel van de vrouwen in mijn onderzoeksgroep was het dan ook de directe reden, zij hadden geld nodig om hun rekeningen te betalen, eten en drinken te kunnen kopen, hun kinderen en zichzelf te kleden en om de kinderen naar school te sturen. Een sprekend voorbeeld van geldgebrek is de huisvestingssituatie waarin een informant verkeerd. Zij woont samen met haar drie

kinderen en veertien andere personen in een huis met maar vier kamers. Door middel van het smokkelen van cocaïne naar Nederland heeft ze geprobeerd haar situatie te verbeteren. Dit is echter niet gelukt doordat mevrouw op Hato Airport met de drugs is betrapt. In andere gevallen was geldgebrek de indirecte reden en was er een andere directe reden. Een voorbeeld hiervan is een slechte gezondheid. Een van mijn informanten had zodanig last van haar benen dat ze een auto nodig had om haar boodschappen te doen. Ze moest haar zware boodschappen altijd via de bus vervoeren en dan een heel stuk naar huis lopen omdat ze geen geld voor een auto had. Een andere informant had een knieoperatie nodig, maar had hier het geld niet voor. Haar dealer vertelde haar dat hij het ticket naar Bonaire en de dokterskosten zou betalen als zij drugs voor hem naar Bonaire smokkelde. Deze vrouwen hadden dit geld hard nodig en hebben daarom de keus gemaakt om de drugs mee te smokkelen, maar ook zij zijn betrapt. In veel van de gevallen van de informanten is er sprake van een hiaat tussen het ingevoerde beleid in de theorie en de naleving ervan in de praktijk. Veel van mijn informanten hebben dan ook bij de derde keer dat ze op het smokkelen van drugs zijn betrapt pas een detentie opgelegd gekregen. Dit is een van de redenen waardoor veel vrouwen de gok wagen om te proberen om via het smokkelen geld te verdienen. Door dit gebrek aan pakkans en de kleine risico's wordt er een gelegenheid gecreëerd waarop de Gelegenheidstheorie van Clarke (1992) dan ook van toepassing is. Hierop sluit de Sociale Leertheorie goed aan omdat een van de vereisten is dat een persoon zich geroepen voelt om de kans te grijpen. Dit is bijvoorbeeld een persoon die dagelijks in zijn of haar omgeving ziet dat mensen gebruik maken van deze gelegenheid, zoals de Sociale Leertheorie aangeeft.

De cocaïne kan op meerder manieren gesmokkeld worden. Het zogenaamde 'sjouwen' is door meer dan de helft van mijn informanten een enkele of meerdere keren gehanteerd. Het houdt in dat de dealer de drugs in de handbagage of koffer van de desbetreffende vrouw verstopt. Dit kan verstopt worden in dubbele bodems, verwerkt in blikken en/of potten met vloeistoffen, gewassen in kleding of in objecten zoals speelgoedauto's. Een andere manier om de drugs te smokkelen is om de drugs aan het lichaam te plakken. Dit wordt vaak om de middel en/of de kuiten gedaan. Vandaag de dag is deze methode echter niet meer zo populair omdat er op het vliegveld meer wordt

gefouilleerd en de drugs dan meteen opgemerkt zouden worden. Het kan ook op andere manieren in of aan het lichaam worden verstoppt. Voorbeelden verkregen uit gesprekken met mijn informanten zijn het verstoppen van cocaïne als vulling in een bh of het verstoppen van drugs in een pruik. Nog een manier is het smokkelen van drugs in de vorm van een mannelijk geslachtsdeel in de vagina of in de vorm van een maandverband in het ondergoed. De drugs worden ook wel eens rectaal ingebracht, op deze manier is het minder snel op te merken door een drugshond. De meest ingrijpende manier om drugs te smokkelen is het slikken van zogenaamde bolita's, bolletjes, gevuld met cocaïne. Het aantal van de door mijn informanten geslikte bolita's varieerde van 36 tot en met 98 bolletjes. Hier geldt: hoe meer bolletjes je kan slikken, hoe meer geld je verdiend. Veel van mijn informanten wilden echter geen drugs op deze manier smokkelen, omdat ze zelf hadden ervaren of verhalen hadden gehoord over dat mensen door het knappen van een van de bolletjes gestorven waren.

Na aankomst op Schiphol worden de vrouwen opgehaald of moeten ze met de trein naar een hotel of huis van de dealer waar ze de drugs moeten afleveren. Hier krijgen ze het geld wat ze met de smokkel verdiend hebben. De vrouwen vertelden mij dat het de laatste jaren iets is veranderd. Vaak wil de dealer de drugs eerst verkopen voordat ze het geld aan de vrouwen geven. Volgens een ervaren informant krijgen de vrouwen per kilo cocaïne vandaag de dag rond de 7000 euro. Deze kilo cocaïne wordt door de dealers op Curaçao ingekocht voor ongeveer 3000 Naf., ongeveer 1100 euro. Wanneer het in Nederland wordt verkocht heeft het een straatwaarde van zo'n 45.000 tot 60.000 euro. Deze bedragen kunnen fluctueren, ze zijn afhankelijk van de marktwaarde.

Er is sprake van veel sociale stigmatisering wat betreft de vrouwen die drugsmokkelen vanuit landen zoals Nederland waar personen wonen die wel door de regering of andere instanties worden gesteund wanneer financieel niet rond kunnen komen. Ik hoop met mijn thesis de situatie waarin de vrouwen verkeren goed toegelicht te hebben en dat mensen niet meer met een visie zoals 'dan moeten ze maar werk zoeken' naar hun situatie kijken. Hiernaast wil ik dat deze vrouwen niet gezien worden als criminelen maar juist als slachtoffers die opgroeien in een omgeving vol drugscriminaliteit. Ik wil deze conclusie dan ook graag afsluiten met suggesties voor verder onderzoek en maatschappelijke hulp voor de vrouwen. Naar mijn mening moet er meer aandacht

gevestigd worden op de lage sociaaleconomische positie van de vrouwen. De overheid moet ze meer steun bieden en de kansen op werk voor deze vrouwen vergroten. Het is dan wenselijk om onderzoek te doen naar hoe dit voor deze vrouwen het beste zou werken. Het is belangrijk om volgende generaties vrouwen meer keuzes te geven zodat ze minder snel de beslissing hoeven te maken om drugs te smokkelen.

Bibliografie

Boeken

Akers, R. & Jensen G.

2003 *Advances in Criminal Theory. Volume eleven. Social Learning Theory and the explanation of crime. New Jersey: Transaction Publishers*

Beirne, P. & Messerschmidt, J.W.

2006 *Criminology*. Los Angeles: Roxbury Publishing Company.

Boeije, H.

2005 *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Amsterdam: Boom.

Bos, R.P.

2008 *Antillianen, crimineel of gewoon anders? Een verkenning van de Antilliaanse (straat)cultuur*. Zutphen: uitgeversmaatschappij Walburg Pers.

Bottems, A., Wiles, P.

1997 *Environmental Criminology* in The Oxford Handbook of Criminology. Second edition. Oxford: the Clarendon Press.

Bovenkerk, F.

2001 *Transnationale Jeugdcriminaliteit uit de Nederlandse Antillen*, in: *Misdaadprofielen*, Amsterdam: Meulenhoff.

Clarke, R. (ed.)

1992 *Situational Crime Prevention: Succesfull Case studies*. New York: Harrow and Heston.

Heuvel, J. van den

2002 *Sneeuw over Curaçao: hoe Colombiaanse cocaïnekartels de*

Nederlandse Antillen en Aruba in hun greep kregen. 's Gravenhage:
BZZTo^H.

Hirschi, T.

2004 *Causes of Delinquency* . New Jersey: Transaction Publishers

Jeffery, R.

1977 *Crime Prevention Through Environmental Design*. Beverly Hills: Sage
Publications

Lissenberg, E., Ruller, S. van, Swaaningen, R. van

2001 *Tegen de regels IV: Een inleiding in de criminologie*. Ars Aequi Libri

Massiah, J.

1983 *Women as heads of households in the Caribbean: family structure and
feminine status. Women in a world perspective*. Barbados: University of
the West Indies.

Maher, L.

1997 *Sexed work: Gender, Race and Resistance in a Brooklyn Drug Market*. New
York:
Clarendon Press.

Mc Laughlin, E., Muncie, J.

2001 *The sage dictionary of criminology*. Second Edition. London/Thousand Oaks/
New Delhi: Sage Publications

San, van M.

1998 *Stelen & Steken. Delinquent gedrag van Curaçaose jongens in
Nederland*. Amsterdam: Het spinhuis Amsterdam.

San, van M., Boom J. de, Wijk, van A.

2007 *Verslaafd aan een flitsende levensstijl. Criminaliteit van
Antilliaanse Rotterdammers*. Rotterdam: RISBO/EUR

Publicaties

Centraal Bureau voor de statistiek Nederlandse Antillen

2001 *Huishoudens in de Nederlandse Antillen*, publicatiereeks Census,
Curaçao: CBS.

Centraal Bureau voor de statistiek Nederlandse Antillen

2002 *Geregistreerde Misdrijven*, Curaçao: CBS

Centraal Bureau voor de statistiek Nederlandse Antillen

2008 *Discussion Paper: 'Poverty assessment'*, Curaçao: CBS

Clement, F.I.

2008 *Mamma's en bolita's. Een verkennend onderzoek naar de criminaliteit
van vrouwen op Curaçao*. Nicis Institute.

Douane Nederlandse Antillen / Post Inlichting en Opsporing Douane

2010 *Resultaten Hato-team januari t/m december 2009*

Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum

2009 *Justitiële Verkenningen, De Nederlandse Cariben*. Boom Juridische
Uitgevers.

Artikelen

Bovenkerk, F.

2005 *Studiefraude: een criminologische beschouwing*. Tijdschrift voor hoger
onderwijs 4 Pp: 251-264

Bull, S.

1998 *Machismo/Marianismo Attitudes, Employment, Education, and Sexual
Behavior Among Women in Ecuador and the Dominican Republic*. Journal of
Gender, Culture and Health. Vol. 3, No. 1

Campbell, A., Muncer S., Bibel, D.

2001 *Women and crime. An evolutionary approach.* Aggression and Violent Behavior 6. Pp: 481-497

Campbell, H.

2008 *Female Drug Smugglers on the U.S.-Mexico Border: Gender, Crime, and Empowerment.* Anthropological Quarterly Vol. 81.1 Pp: 233-267

Chesney-Lind, M.

1986 *Women and Crime: The Female Offender.* Signs, 12, No. 1 Pp: 78-96

Hirschi, T., Gottfredson, M.

1993 *Commentary: Testing the general theorie of crime.* Journal of Research in Crime and Delinquency. 30(1) Pp: 47-54

Holtfreter, K., Reisig M., Morash M.

2004 *Poverty, State Capital, and Recidivism Among Woman Offenders.* Criminology and Public Policy 3: Pp. 185-208

Hunnicut, G., Broidy, L.

2004 *Liberation and Economic Marginalization: A Reformulation and Test of (Formerly?) Competing Models.* Journal of Research in Crime and Delinquency. 41(2) Pp: 130–155.

LaGrange, T., Silverman, R.

1999 *Low self-control and opportunity: testing the general theory of crime as an explanation for Gender differences in delinquency.* Criminology 37(1). Pp: 41-72

Monagan, Alfrieta.

1985 *Rethinking "Matrifocality".* Phylon (1960-), Vol. 46, No. 4 , pp. 353-362

Quinlan, Robert J.

2006 *Gender and Risk in a Matrifocal Caribbean Community: A View from Behavioral Ecology*. *American Anthropologist*; Vol. 108 Issue 3, p464-479.

Bijlage 1: Reflectieverslag

Daar ga je dan, na drie jaar uitvoerig over dit moment gesproken te hebben en een jaar lang planning. Het grote moment is aangebroken om nu zelf onderzoek te doen, net als al die beroemde antropologen waar iedereen altijd over praat en die in vrijwel elk college behandeld worden. Na maandenlange voorbereidingen en het maken van een onderzoeksopzet is de datum aangebroken waarop je daadwerkelijk het vliegtuig in stapt om de reis naar je onderzoekslocatie te maken. Voor mij was dit moment lastiger dan ik verwachtte. In het vliegtuig kwamen alle vragen naar boven. Heb ik mijn onderzoeksopzet wel voldoende uitgewerkt? Ben ik wel in staat om als een echte antropoloog onderzoek te doen? Hoe zal mijn verblijf op Curaçao verlopen? Zal mijn onderzoeksgroep mij accepteren en mij daadwerkelijk genoeg concrete informatie verschaffen? Ik zou er zelf maar achter moeten komen wanneer ik op Curaçao zou arriveren.

Het maken van een begin van het veldwerk vond ik erg lastig. Ik dacht vaak terug aan de colleges die ik voorafgaande aan mijn vertrek had gevolgd. Hierin werd heel duidelijk uitgelegd dat bijna elke antropoloog tijdens het eerste veldwerk zichzelf de vraag stelt: 'doe ik wel genoeg aan mijn onderzoek, participeer en observeer ik wel voldoende?'. Nou deze vraag stelde ik mijzelf ook regelmatig. Gelukkig hadden de docenten Marie-Louise en Elisabet en mijn begeleidster Karen mij hierop voorbereid. Ik probeerde deze gedachte dan ook uit mijn hoofd te halen en gewoon te proberen zoveel mogelijk Curaçaose activiteiten te ondernemen en tijdens deze activiteiten goed op de zogenaamde '*locals*' te letten. Op deze manier probeerde ik mij zoveel mogelijk aan te passen en werd het voor mij ook makkelijker om in een totaal andere omgeving dan wat ik gewend ben te leven en te werken. Hierbij werd ik heel erg geholpen door de Curaçaose vrouw bij wie ik inwoonde. Zij liet mij het eiland zien en leerde mij allerlei Curaçaose activiteiten en tradities kennen. Ook hielp zij mij met mijn onderzoek. Ze legde mij bepaalde zaken uit die ik niet begreep en probeerde zoveel mogelijk contacten te leggen zodat ik meer informanten zou leren kennen. Toch was dit laatste naar mijn mening erg lastig. Ik denk dat het door mijn onderzoeksonderwerp komt. Doordat veel mensen verwachtten dat ik als blonde Nederlandse vrouw het onderzoek deed voor politie of justitie kon ik niet zomaar op vrouwen afstappen, maar moest dit via via. Dit was de enige manier voor mij om informanten die

niet in de gevangenis zaten te ontmoeten en te interviewen. Je kunt natuurlijk niet zomaar vrouwen op straat gaan vragen of ze drugs hebben gesmokkeld, want dan zou dit als een lopend vuurtje rondgaan en niemand mij vertrouwen. In de gevangenis Bon Futuro was het makkelijker, hier kon in een apart kamertje mijn interviews houden met de gedetineerden die zich vrijwillig hiervoor opgaven.

Tijdens de interviews was het contact met de informanten goed. Ik probeerde ervoor te zorgen dat ze zich op hun gemak voelden en dat ze mij genoeg gingen vertrouwen om hun verhaal te vertellen. Aan het einde van een interview gaf een vrouw mij zelfs een roos waarbij ze me zij 'dit is zodat je me nooit zal vergeten'. De interviews verliepen echter niet precies zoals ik mijzelf had voorgesteld. Zo heb ik bijvoorbeeld Bachata leren dansen tijdens een interview en kreeg ik bij een ander interview een volledige avondmaaltijd onder het genot van een glaasje wijn en luide muziek. Toch voelde dit voor mij heel antropologisch, omdat ik antropologie voorstel als een professie waarbij je jezelf open moet stellen voor verrassingen en bijzondere ervaringen. Het was ook heel typerend voor de gastvrijheid van de Curaçaoënaars. Overal waar ik kwam werd ik met open armen ontvangen en vrijwel iedereen probeerde mij te helpen. Zo ook toen ik probeerde om interviews in de eerdergenoemde gevangenis te houden. Het duurde echter wel zo'n tien weken om uiteindelijk de toestemming hiervoor verkregen te hebben. Een paar dagen voor het Curaçaoese carnaval, dit was zo'n 2 weken na aankomst, probeerde ik de eerste contacten te leggen met de gevangenis. Dit wilde niet lukken omdat bijna elke inwoner van Curaçao het werk rond deze dagen laat liggen of zich gewoon ziek melden. In de tijd hierna probeerde ik elke week één of twee keer de aan mij gegeven contactpersonen te bereiken. Twee weken voor vertrek kon ik uiteindelijk de interviews houden. Ook probeerde ik via een politieagent in Nederland in contact te komen met een rechercheur op Curaçao die mij kon helpen met het verkrijgen van statistische informatie omtrent het beleid met betrekking tot drugsmokkel. Dit contact kon ik drie weken voor vertrek leggen. En twee dagen voordat ik naar Nederland ging had ik een afspraak met de Officier van Justitie die mij deze informatie kon verstrekken. Deze dingen zijn gewoon typisch voor Curaçao. Alles gaat op het laatste moment, maar daar had ik mij al bij neergelegd.

Ik heb een geweldige tijd achter de rug. Dit komt denk ik grotendeels door mijn

goede relatie met de vrouw bij wie ik verbleef. Mede daarom was mijn terugkeer naar Nederland een gedeeltelijk droeve gebeurtenis. Ik ben tot de conclusie gekomen dat ik Curaçao als mijn tweede thuis ben gaan zien en mijn carrière als antropoloog gefocust op criminologische problematiek dan ook op dit eiland wil gaan maken. Het doen van onderzoek en mijn rol als onderzoeker beviel mij echt heel goed en ik kan bijna niet wachten om met het volgende veldonderzoek te gaan beginnen.

Ik hou er niet van om op de voorgrond te staan en alle aandacht te hebben. Maar, ik had mijzelf voorgenomen om zoveel mogelijk te participeren in typisch Curaçaose activiteiten en dit heb ik dan ook gedaan. Tijdens het carnaval ben ik in de optocht gesprongen en heb ik meegedanst. Voor mij was dit de ultieme manier om te participeren.

Bijlage 2: *Samenvatting*

This bachelor thesis is about the role of Curacao women in drug smuggling and their motives for taking part in this process. The women who I've interviewed live in a poor situation where they have to take care of the household and the children all on their own. If there is a man in the picture, he often doesn't support the woman and the children financially. These women thus have to find work because they have to make money to pay their bills, to buy food and clothes and to get their kids to school. These women often didn't finish their education themselves. Eleven of the sixteen women I've interviewed did not finish their secondary school and one informant did not even finish her primary school. Almost all reasons for not finishing their school were that there was no money. That is why these women had to work on an early age to financially support their mothers or grandmothers in taking care of the household. But finding work in Curacao is very difficult. Almost every person I spoke to told me that all the jobs are already filled up and because of most of my informants do not have a certificate, it is almost impossible for them to find work. That is why they have to try to earn money in a different way. These women all grew up surrounded by different forms of drug criminality, because friends or family took part in these activities. So because of their surroundings they are familiar with the drug world. They often get offered to smuggle drugs by friend or family and eventually they decide to make their money through smuggling cocaine from Curacao to Holland.

There are different ways in which you can smuggle drugs. Most of my informants smuggled through drugs hidden in their handbags or luggage in double bottoms, processed in clothing or in tins or pots with fluids inside them. Other informants have smuggled through putting the drugs up their vagina in the form of a male genital or in their rectum. Maybe the most radical way for them to smuggle drugs is through so called bolita's. These are little balls with cocaine inside them. The amount my informants smuggled varies from 36 to 98 bolita's. Many of my informants did not want to smuggle bolita's because they know or heard of people who died when one or more of these balls ruptured. When they arrived in Holland, they will be picked up or will go with the train to a hotel or the house of the dealer

to deliver the drugs and receive their money. The women told me that the money earned by the drug smuggling is quickly spend and that is why many women decide to smuggle again and again and again.